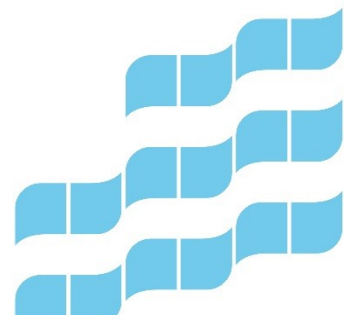
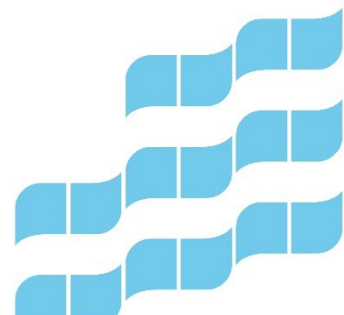

Tampereen kaupungin hakemus ympäristöministeriölle kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Tampereelle

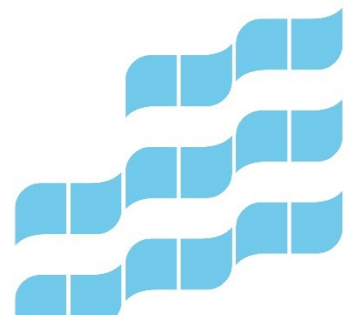
1.	Ehdotettu Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue	4
2.	Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi esitettävän alueen erityiset arvot	5
3.	Tampereen rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa.....	6
4.	Kansallisille kaupunkipuistoille asetettujen kriteerien täytyminen.....	7
	Sisällön kriteeri	7
	Kaupunkikeskeisyys	8
	Laajuus ja eheys	8
	Ekologisuus ja jatkuvuus	9
5.	Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityiset arvot osa-alueittain	9
	Erityiset arvot: Osa-alue 1, Keskusta	9
	Erityiset arvot: Osa-alue 2, Viinikka – Iidesjärvi	12
	Erityiset arvot: Osa-alue 3, Hatanpää – Härmälä	14
	Erityiset arvot: Osa-alue 4, Pyynikki – Pispala	15
	Erityiset arvot: Osa-alue 5, Näsijärvi – Lentävänniemi	17
	Erityiset arvot: Osa-alue 6, Lappi – Kauppi – Niihama	18
6.	Kaavallinen tilanne ja suojelupäätökset	20

Pirkanmaan maakuntakaava ja vaihemaakuntakaava	21
Tampereen yleiskaavatilanne.....	22
Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella	24
Asemakaavoitusohjelman 2025–2029 kohteet kansallisen kaupunkipuiston alueella (Kaupunginhallitus 18.11.2024, § 440)	28
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 1, Keskusta.....	29
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 2, Viinikka – lidesjärvi.....	33
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 3, Hatanpää-Härmälä.....	36
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 4, Pyynikki - Pispala	38
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 5, Näsijärvi –Lentävänniemi.....	42
Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 6, Lappi-Kauppi-Niihama	43
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	46
Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.....	47
Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	47
Muinaisjäännökset.....	48
Luonnonsuojelualueet.....	48
Luonnonsuojeluohjelman kohteet	49
7. Maa- ja vesialueiden omistus	50
8. Alueen hoidon ja käytön tavoitteet	50
9. Valmistelu ja vuorovaikutus.....	52
Tarveselvitys.....	52
Hakemuksen valmistelu	52
Hoito- ja käyttösuunnitelman valmisteluun liittyvä vuorovaikutus	55

Hankkeesta tiedottaminen	56
10. Liitteet	56

1. Ehdotettu Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue

Kansallisista kaupunkipuistoista säädetään alueidenkäyttölaissa (132/1999) (aik. maankäyttö- ja rakennuslaki) 68–71 §:ssä.

Alueidenkäyttölaki (132/1999) 68 § 1 momentti:

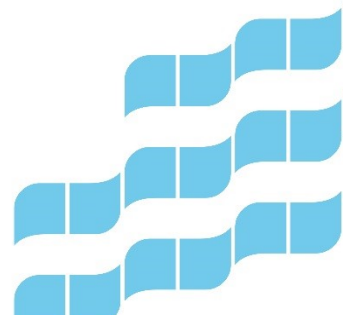
”Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto.”

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemus koskee liitekartalla 1 rajattua aluetta.

Kaupunkipuistoksi rajattu alue perustuu Tampereen tarinaan historiallisena teollisuuskaupunkina järvien ja harjujen maiseman solmukohdassa.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston pinta-ala on 3672 hehtaaria. Vesialuetta Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueesta on 63 % (2298 hehtaaria). Kaupunki omistaa kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen kuuluvista alueista 82 % (2999 hehtaaria), josta vesialuetta on 1869 hehtaaria. Kaupunkipuiston maa-alueista 78 % (1067 hehtaaria) on kaavoitettu viher- tai suojelualueeksi, tästä asemakaavoitettua viher- tai suojelualueetta on 35 % (370 hehtaaria). Kaupunkipuiston maa-alasta on asemakaavoitettu 46,2 %. Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kolme luonnonsuojelulain 24 §:n mukaista luonnonsuojelualueetta (luonnonsuojelulaki 1096/1996) ja yhdelle alueelle (Iidesjärvi) luonnonsuojelulain mukainen rauhoitus on valmisteilla (luonnonsuojelulaki 9/2023).

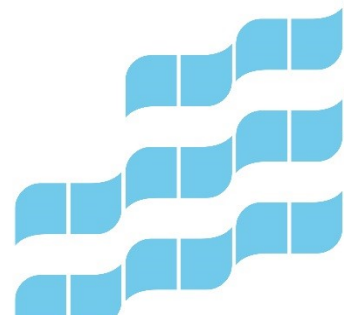
Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamishakemus koskee useiden eri kaupunginosien osia ja alueita. Kaupunginosat, joiden alueelle kansallinen kaupunkipuiston sijoittuu, on esitetty liitteessä 7.

2. Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi esitettävän alueen erityiset arvot

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteitä ovat tunnusomainen ja tunnistettava maisemarakenne sekä historialliset elementit, kuten teollisuushistoria sekä kaupunkirakenteen ajallinen kerroksellisuus. Kaupungin historia kiteytyy Tammerkosken kansallismaisemaan, joka on kaupungin teollistumisen ja kaupungistumisen perusta. Keskeisenä osana kansallisen kaupunkipuiston toteutusta ovat monimuotoiset ja laajat luontoalueet sekä monipuoliset virkistyspalvelut. Kansalliseen kaupunkipuistoon ehdotetut alueet muodostavat Tampereen sini-viherverkoston ytimen.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue ilmentää Tampereen tarinaa. Tarinan keskiössä on Tampereen huomattava merkitys suomalaisena teollisuuskaupunkina, joka kytkeytyy kaupungin ainutlaatuiseseen sijaintiin järvien ja harjujen solmukohtassa. Tunnusomaista maisemarakennetta ilmentävät Pispalan ja Pyynikin harjujaksot, Kauppi-Niihaman selänne sekä lidesjärven alue osana laajaa murroslaaksoa. Keskeisen sinirakenteen muodostavat Pyhäjärven ja Näsijärven lahdet saarineen, kaupungin keskustaa halkova Tammerkoski sekä Viinikanoja-lidesjärvi. Teollisuuskaupunkihistoriasta kertovat erityisesti koskenrannan tehdasmiljööt ja teollistumisen myötä syntyneet merkittävät työväen asuntoalueet. Teollisuuskaupungin historiaan kytkeytyvät lisäksi Kaupin kansanpuisto, Pyynikki ja Viikinsaari sekä Niihaman siirtolapuutarha, jotka ovat merkittävä osa kaupungin monipuolisia virkistyspalveluita tänäkin päivänä. Tampereen kaupungin tarinaan lukeutuvat myös keskeiset kaupunkitilat. Hämeenkatu, Tammerkosken rannat ja Keskustori kirkkoineen ovat keskustan merkittävimpiä julkisia kaupunkitiloja, joilla on myös kansallista symboliarvoa. Koskenvarren puistot ja Hämeenpuiston esplanadi ovat kaupunkikuvallisesti merkittäviä julkisia viherympäristöjä, kaupunkilaisten ulko-olohuoneita ja kaupunkitapahtumien näyttämöitä. Ajallista syvyyttä ilmentävät muun muassa Pyynikin muinaisrannat, Reuharinniemen rautakautiset kalmistot, muut esihistorialliset kohteet ja 1700-luvulla perustettu Hatanpään kartano sekä 1700- ja 1800-luvun teollisuuden synnyttämät rakennetut ympäristöt.

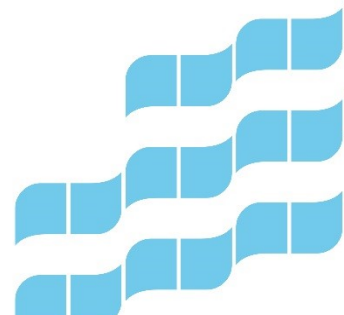

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto on jaettu kuuteen osa-alueeseen. Kokonaisuudessaan alueella olevat erityiset arvot on varmistettu hyvin kaavoituksella ja erilaisilla suojelupäätöksillä. Alueen erityiset arvot on kuvattu karttaliitteissä: 3a Kulttuurihistorialliset arvot, 3b Luontoarvot ja 3c Viher- ja siniverkosto.

3. Tampereen rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa

Kansallisia kaupunkipuistoja on perustettu Suomeen yhteensä kymmenen: Hämeenlinna, Heinola, Hanko, Pori, Forssa, Kotka, Turku, Porvoo, Kuopio ja Kokkola. Lisäksi Savonlinna on jättänyt hakemuksen kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta Ympäristöministeriölle. Savonlinnan hakemusaineisto on ollut nähtävillä kesällä 2024. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto olisi osa tätä valtakunnallista kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa. Kansallisten kaupunkipuistojen valtakunnallisessa yhteistyöverkostossa kaupungit ja puistot täydentävät ja tukevat toisiaan. Verkostojen hyöty ilmenee muun muassa yhteisen tiedottamisen ja markkinoinnin kautta. Tampereen tarina ja siihen pohjautuva kansalliseksi kaupunkipuistoksi esitetty alue on maassamme ainutlaatuinen ja vastaavaa ei ole kansallisten kaupunkipuistojen arvomaisemien verkostossa.

Tampere on kahden suuren sisämaajärven, korkealle kohoavan harjuselänten ja voimakkaasti virtaavan kosken solmukohtaan syntynyt, vähitellen kasvanut ja yhä vahvasti kasvava kaupunki. Luonnonolosuhteet ovat tarjonneet ihanteelliset lähtökohdat teollisuustuotannolle ja sen varaan syntyneelle yhdyskunnalle, josta parissa vuosisadassa kasvoi Sisä-Suomen merkittävin teollisuuskaupunki. Tammerkosen partaalla sijaitsevat teollisuusrakennukset puistoineen, niiden tuntumaan kaavoitettu ruutukaavakaupunki, harjun rinteille rakentunut Pispala ja muut työläisten asuinalueet sekä Pyynikin ja Kaupin metsäiset kansanpuistot muodostavat yhdessä suomalaisittain ainutlaatuisen teollisuusperinnön ja suurjärviluonnon kohtauspaikan. Ajan saatossa toiminnoiltaan muuttunut kaupunki on säilyttänyt asemansa sekä luonnon- ja kulttuuriperinnön fyysiset ominaispiirteensä urbanisoituvan kaupunkirakenteen keskiössä.

Tampereen historialliselle ja kulttuurilliselle kehitykselle ominainen rohkeus ja kyky uudistua näkyy erityisen kiinnostavana jatkumona keskustan kaupunkimaisemassa.

4. Kansallisille kaupunkipuistoille asetettujen kriteerien täytyminen

Tampereella on hyvät lähtökohdat kansallisen kaupunkipuiston perustamiselle. Kansallisen kaupunkipuiston tulee täyttää seuraavat kriteerit, joita ympäristöministeriö käyttää kaupungin hakemuksen arvioinnissa:

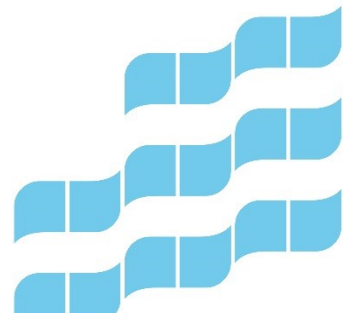
Sisällön kriteeri

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy sisältää:

- kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita
- kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen
- puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue täyttää hyvin kaupunkipuistoille asetetun sisällön kriteerin. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto sisältää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita, kuten vaikuttavat harjujaksot, arvokkaita kallioalueita ja vanhojen metsien alueita, monimuotoisia ranta-alueita, lähteitä, linnustollisesti ja kasvistollisesti merkittäviä alueita kuten lehtoja ja kasvistollisesti tärkeitä pienvesiä. Tärkeitä luonnonarvoalueita ovat erityisesti Pyykinharju, Kaupin metsäalue ja lidesjärven alue.

Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kansallisenkin historian ja kaupungin kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä kuten kaupungin teollisuushistoriaan liittyviä kokonaisuuksia ja kohteita, puistoarkkitehtonisesti ja esteettisiä merkittäviä sekä kaupungin viheralueiden kehitystä ilmentäviä ja virkistyskäytön kannalta merkittäviä puistoja ja viheralueita. Kaupungin historian näkökulmasta keskeisiä aluekokonaisuuksia ovat muun muassa Tammerkosen ja Hämeenkadun ympäristöt, Pyykinrinne ja Pispala sekä Viinikan alue. Merkittäviä puistoja ja viheralueita edustavat

esimerkiksi Pyynikki, Kauppi, Koskipuisto ja Kirjastonpuisto, Hämeenpuisto, Näsinpuisto, Pyynikin kirkkopuisto ja Hatanpään puistoalueet. Modernia maisema-arkkitehtuuria edustavat esimerkiksi Ranta-Tampellan palkitut viheralueet ja Näsin puistosilta.

Kaupunkikeskeisyys

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla:

- osa kaupunkirakennetta eli alkaa ydinkeskustasta tai heti sen läheisyydestä.

Kaupunkikeskeisyyden kriteeri täyttyy Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella erittäin hyvin. Kansallinen kaupunkipuisto on oleellinen osa Tampereen kaupunkirakennetta.

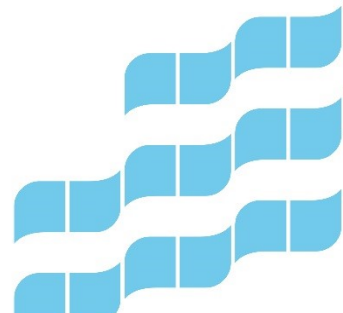
Kaupunkipuiston ytimenä toimii Tammerkosken ympäristö jatkuen ydinkeskustan puistoalueiden kuten Koskipuiston ja Hämeenpuiston, Tammerkosken ja molempien suurten järvien rantareittejä sekä historiallisesti arvokkaiden kortteleiden kautta kaupunkikeskustaan kiinnittyville laajemmille viher- ja virkistys-, vesi- sekä luonnonsuojelualueille.

Laajuus ja eheys

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla:

- puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön
- viher- ja sinirakenteeltaan niin yhtenäinen, että kaupunkipuistoa pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen.

Laajuuden kriteeri täyttyy Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella hyvin ja alue täyttää kokonaisuutena eheyden kriteerin hyvin. Tammerkoski sekä Näsijärven, Pyhäjärven ja Iidesjärven vesialueet liittävät yhteen maa-alueita muodostaen kansallisen kaupunkipuiston alueelle yhtenäisen sini-viherrakenteen. Monimuotoisista viheralueista muodostuu kaupunginosat toisiinsa kytkevä viheralueverkosto. Eteläpuiston ranta-alueella eheyden kriteerin toteutumista varmistavat hakemukseen liitettävät erillismääräykset. Kaupunkipuiston maa-alueista 78 % on kaavoitettu viher- tai suojelualueeksi.

Ekologisuus ja jatkuvuus

Ekologiselta kannalta on tärkeää, että

- alueelle muodostuu lajiston siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä
- alue on jatkuva eli liittyy välittömästi ilman selvää rajaa kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun.

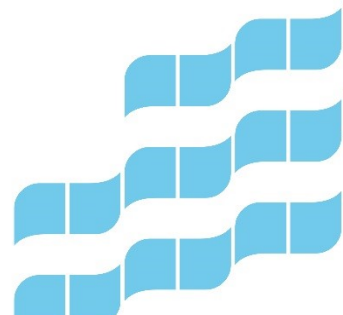
Alue täyttää kokonaisuutena ekologisuuden ja jatkuvuuden kriteerit hyvin. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue jatkuu keskustasta kiinteästi kytkeytyen ranta-alueiden, järvien ja laajempien luonnonalueiden kuten Pyynikin ja erityisesti Kauppi-Niihaman kautta Tampereen taajamaa ympäröiville ulkopuoliselle laajoille luonto- ja maaseutualueille. Eteläpuiston ranta-alueella ekologisuuden ja jatkuvuuden kriteereiden toteutumista varmistavat hakemukseen liitettävät erillismääräykset.

5. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityiset arvot osa-alueittain

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto on jaettu kuuteen (6) osa-alueeseen ja edelleen yhteensä 19 kohdealueeseen. Osa- ja kohdealueet on esitetty liitteessä 2 Tampereen kansallisen kaupunkipuiston osa-alueet. Alueen erityisarvot on kuvattu liitteissä 3a Kulttuurihistorialliset arvot, 3b Luontoarvot ja 3c Viher- ja siniverkosto.

Erityiset arvot: Osa-alue 1, Keskusta

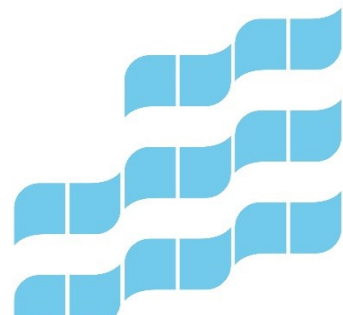
Alueen erityisarvot Tampereen kaupunkipuiston kannalta ovat kaupunkikeskeisyys, Tampereen tarinaa vahvasti kertovat rakennetut teolliset kulttuuriympäristöt, ajallisesti kerroksellinen arkkitehtuuri, edustavat historialliset puistot ja julkiset tilat sekä kaupunki- ja vesistömaiseman arvot.

Tammerkosken alue ja sen teollinen kulttuuriympäristöperintö maiseman solmukohdassa muodostaa Tampereen tarinan ytimen ja merkittävän osan suomalaisen yhteiskunnan historiaa. Tammerkoski 1800-luvun teollisuusrakennuksineen, siltoineen ja puistoineen on kansallismaisemaksi arvotettuja suomalaisen kaupunkimaiseman helmiä. Keskustori ja Hämeenkatu ovat kaupungin keskeisimpiä julkisia tiloja, joilla on myös kansallista symboliarvoa. Ne perustuvat 1700-luvulla laadittuun asemakaavaan ja ovat säilyttäneet asemansa kaupunkielämän ja toimintojen päänäyttämöinä.

Tammerkoski ja Hämeenkatu toimivat Tampereen arkkitehtonisen identiteetin ankkurina. Tammerkosken teollinen ympäristö on säilyttänyt arkkitehtonisen ja teollisuushistoriaa henkivän luonteensa. Hämeenkatu kiinnittää paikalleen vanhan ja merkittävän itä-länsisuuntaisen maaliikenneyhteyden muodostaen tänä päivänä urbaanin kaupunkitilan. Kaupunkielämän keskeiset tilat – Keskustori, Vanha kirkko ja Tampereen teatteri – antavat leimansa Tammerkosken ja Hämeenkadun leikkauskohtaan, minkä tietämällä suomalaisen kaupunkiarkkitehtuurin eri aikakaudet ovat erittäin kiinnostavalla tavalla kerrostuneet monimuotoiseksi ja moniarvoiseksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Muita keskeisiä arvokohteita vanhojen teollisuusrakennusten ja voimalaitosten lisäksi ovat Raatihuone, Vanha kirjastotalo, Ravintola Koskipuisto sekä Keskustorin eteläosaa reunustavat 1800–1900-lukujen taitteen liike- ja asuinrakennukset.

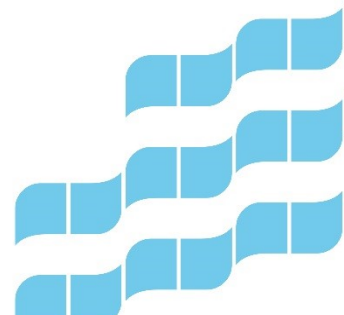
Keskustan puistot ja Tammerkoski muodostavat tamperelaisia luontoon, historiaan ja toisiinsa sitovan ketjun. Hämeenpuiston esplanadi on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa, joka toimii yhteytenä Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Keskustan historialliset puistot - Hämeenpuiston akseli, sen päätteet Näsipuisto ja Eteläpuisto, Pyynikin kirkkopuisto, Tuomiokirkonpuisto, Wilhelm von Nottbeckin puisto, Koskipuisto ja Kirjastonpuisto -

muodostavat tärkeän osan keskustan ja Tampereen kansallisen kaupunkipuiston viherverkon runkoa. Hämeenpuiston ja Eteläpuiston käynnissä olevat asemakaava- ja suunnitteluprosessit pyrkivät turvaamaan viheralueiden arvot entistä paremmin. Tavoitteena on lisäksi edistää puistojen virkistyskäyttöä ja parantaa niiden kaupunkimaisemallista ilmettä. Viinikanlahden asuinalueen ja rantapuistojen rakentuessa uuden asemakaavan mukaisesti viheralueiden jatkuvuus ja ekologiset yhteydet keskustasta Viinikan ja Hatanpään suuntiin vahvistuvat.

Kosken rannat ovat muuttuneet kaupunkilaisille helpommin saavutettaviksi, kun teollisuusrakennusten tontit ovat avautuneet käyttötarkoituksen muutosten kautta. Rantojen julkisuus ja läpikuljettavuus nostaa niiden arvoa merkittävässä järven- ja koskenrantakaupungissa. Tammerkosken rantareittien jatkuvuutta mahdollistavat myös uudet ja jatkossakin kehitettävät virkistysyhteydet. Viime vuosien toteutuksia Tammerkosken rannoilla ovat Tammerkosken teolliset vesimaisemat kävelijöille avaava Vapriikinraitti, läntisen rantareitin Hämeensillan alitus Mokka- ja Näsinsillan ja rautatiensillan itäinen alitus Tampellassa. Viimeiseksi mainitulla alueella vanhan ajoneuvosillan uudistus Näsin puistosillaksi on yhdistänyt Särkänniemen ja Ranta-Tampellan alueita ja tarjoaa virkistysreittien lisäksi esteettömiä oleskelutiloja ja avaria näkymiä Näsijärvelle ja kansallismaisemaan. Hämeensiltaa ja Ratinan suvantoa yhdistävien koskenrantareittien asemakaavoitus on käynnissä. Keskustan rantareitit ja rantojen virkistyspalvelut täydentyvät Ratinan suvannon ja Viinikanlahden uuden asuinalueen, kulkureittien ja siltayhteyksien kehittyessä.

Eriytynyt luontoarvo keskusta-alueella on Tammerkoskessa kasvava alueellisesti uhanalainen lapinvesitähhti, jonka eteläisimmät esiintymät tunnetaan Tampereella ja Nokiolla. Koskessa kasvaa lisäksi myös harvinaisia koskisammalia. Tammerkosken ympäristön luontoon on mahdollista tutustua muun muassa Tammerkosken luontopolulla.

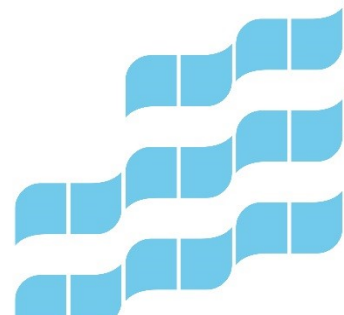

Erityiset arvot: Osa-alue 2, Viinikka – lidesjärvi

Alueen vahvuudet ja erityiset arvot kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat luonto- ja maisema-arvot, joiden kautta alueesta on muodostunut tärkeä luontovirkistyskohde kaupunkilaisille. Tampereen teollisen kaupungin tarinankerrontaa jatkavat kulttuurihistoriallisesti merkittävät Viinikan ja Nekalan omakoti- ja pienkerrostaloalueet sekä siirtolapuutarha-alue.

lidesjärven alue sisältyy Tampereen maisemarakennetta ilmentävään geologiseen ruhjelaaksoon. Laakso on ekologisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää aluetta, jolla on pitkä asutus- ja viljelyhistoria. lidesjärvi on merkittävä luontokohde ja erityisesti linnustoltaan arvokas alue aivan keskustan tuntumassa. lidesjärven lounaisrantaan suunnitteilla oleva uusi tavoitteiltaan luonnonmukainen puisto Nekalanranta monipuolistaa kansallisen kaupunkipuiston toiminnallista sisältöä.

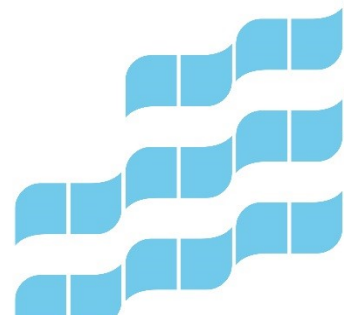
Viinikan puutarhakaupunkimainen työläiskaupunginosa kuvastaa Tampereen historiassa ja kaupunkikuvassa keskeistä työvään asumisen vaihetta 1900-luvun alkupuolella puutarhamaisine tontteineen ja puutaloineen. Viinikka-Nekala pientaloalue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Viinikan pientaloalueen rakennuskanta muodostuu kadun varteen tiiviisti rakennetuista satulakattoisista yhden tai useamman perheen taloista ja kahdesta säilyneestä kunnallisesta rivitalosta. Viinikan ja Nekalan toisistaan rajaa vaikuttava lehmuskujanne, Viinikanpuisto. Nekalan pientaloalue on asemakaavoitettu Viinikan omakotialueen täytyttyä. Alueelle on rakennettu talvisodan jälkeen pientaloja ns. ruotsinavun turvin sekä Nekalan asevelikylä, joka rakennettiin arkkitehti Alvar Aallon tyyppiirustuksia käyttäen. Viinikan 1930-luvun dekoratiivista klassismia edustava kirkko on ensimmäinen suomalainen kirkkorakennus, jossa saman katon alle yhdistettiin kirkkosali, seurakunnallinen työkeskus ja pappila. Merkittävä julkinen rakennus alueella on Nekalan koulu, jonka on suunnitellut kaupunginarkkitehti Bertel Strömmer 1932. Suojeltua koulurakennusta kunnostetaan kulttuurikeskukseksi, jonka toiminta käynnistyy vuonna 2026.

Nekalan siirtolapuutarha-alue perustettiin vuonna 1932 korvaamaan asunto-olojen hidasta kehittymistä ja alue on säilynyt perustamisestaan saakka eheänä kokonaisuutena. Työväestön taloudelliset mahdollisuudet hankkia siirtolapuutarhamökki sekä mökin terveydelliset vaikutukset toimivat keskeisinä perusteluina siirtolapuutarha-alueiden perustamiseksi kaupunkeihin.

Iidesjärven ja sen rantavyöhykkeen luontoarvot ovat huomattavat. Sijainti aivan keskustan tuntumassa korostaa alueen arvoa. Iidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi (luonnonsuojelulaki 9/2023). Erityisesti linnuston merkitys järvellä on suuri, se on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Lisäksi Iidesjärvi on maakunnallisesti arvokas lintualue. Järven luonnonympäristö on monipuolinen ja lajistoon kuuluvat muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento, vaarantunut liejukana sekä erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltu mäkihiilikoi. Luontoarvojen lisäksi Iidesjärvi tarjoaa merkittävän luontovirkistyskohteen aivan kaupungin keskustan tuntumassa. Iidesjärven luontoon on mahdollista tutustua järveä kiertävällä luontopolulla ja lintutornilla.

Viinikanoja yhdistää Iidesjärven Pyhäjärveen, toimien ekologisena yhteytenä ja paikoin myös virkistysyhteytenä. Viinikanojan varrelta on tunnistettu useita erilaisia luontoarvoja. Viinikanoja toimii kalojen kutunousuväylänä Iidesjärveen ja esimerkiksi saukon kulkureittinä. Viinikanojan varsi on arvokasta kasvillisuusaluetta (muun muassa kalmojuuri ja vuorijalava) ja hyönteisaluetta. Tampereen kaupunki on eri suunnitelmissa tunnistanut Viinikanojan ympäristön ja yhteyden kehittämistarpeen ja potentiaalin. Muun muassa alueen kehittämisen tueksi maisema-arkkitehtuurin diplomityönä laadittu Tampereen Viinikanojan kehittämissuunnitelma (2019) tarkastelee suunnittelualueen viher- ja virkistysyhteyksien sekä vesistöjen laadun ja jatkuvuuden parantamista osana kaupungin sini- ja viherrakennetta

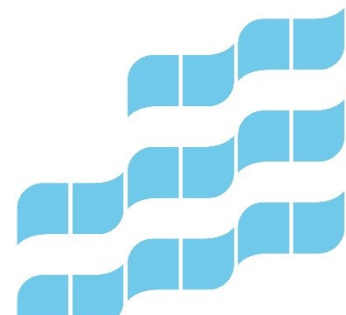
maisema-arkkitehtuurin keinoin. Vuonna 2020 Viinikanoja oli lisäksi kohteena kansainvälisessä nuorten maisema-arkkitehtien Lenné-kilpailussa. Viinikanojan ympäristössä tehtävien silta- ja väylämuutosten yhteydessä viheryhteyden sujuvuutta ja laatua tullaan parantamaan nykyisestä.

Erityiset arvot: Osa-alue 3, Hatanpää – Härmälä

Osa-alueen erityisarvot Tampereen kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat erityisesti alueen kulttuuriympäristöarvot ja virkistyskäyttöarvot sekä kaupunkipuiston jatkuvuus kaupunkia ympäröiville alueille rannan kautta. Alueella on myös keskeisiä maisemallisia ja luonnonympäristön arvoja.

1700-luvulla perustettu Hatanpään kartano ilmentää aikaa ennen kaupungin perustamista. Hatanpään kartanoalue on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävä aluekokonaisuus. Alueella on useita kartanoaikaan liittyviä rakennuksia 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta sekä ainutlaatuinen puisto ja arboretum, jotka yhdessä muodostavat merkittävän maisemallisen kokonaisuuden Pyhäjärven rantaan. Pyhäjärvi saarineen on keskeinen osa Tampereen maiseman tarinaa, ja Pyhäjärven vesireitit ja rannat toimivat tärkeinä virkistysreitteinä. Tampereen keskeinen ominaispiirre on järvien rantapuistot. Hatanpään kartanonpuisto ja 1970-luvulla istutettu arboretum muodostavat tärkeän nähtävyyden ja virkistyskohteen. Hatanpään alue kytkeytyy toiminnallisesti keskustaan Viinikanlahden rannan kautta. Hatanpään asemakaavan muutoksen (19.8.2019) myötä puistoalue laajenee entisestään K.J.Gauffinin puiston rakentuessa. Puiston rakentaminen on aloitettu vuonna 2023 ja se etenee vaiheittain tulevina vuosina. Hatanpään kartanonpuisto ja arboretum on ollut Green Flag Award -kohde vuodesta 2018, ja GFA-aluetta on laajennettu Gauffinin puiston valmistuneilla osilla vuonna 2024.

Rantaperkiön ja Härmälän alueelle syntyi Tampereen ensimmäinen yhtenäinen huvila-alue 1800-luvun loppuvuosikymmeninä. Härmälän huvilarannikon jäänteet Rantaperkiössä,

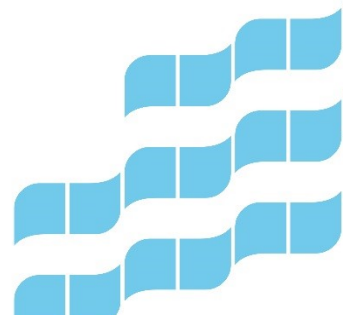
rakennusten kivijalat ja pihapuusto kertovat herrasväen kesänvietosta 1800-luvulla. Vuoteen 1913 Huvilarannikon alue kuului Hatanpään kartanoon, jonka jälkeen alue siirtyi Tampereen kaupungin omistukseen. Alueen huvilaelämästä muistuttaa myös muun muassa Rantaperkiössä sijaitseva Metsolan laivalaiturin perusta. Härmälänranta kytkeytyy myös Tampereelle vuonna 1936 siirtyneen Valtion lentokonetehtaan ilmailuhistoriaan. Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee funktionalismia edustava tehtaanjohtajan asuinrakennus sekä lentokoneiden koelentoja varten rakennetun rullaustien osa.

Hatanpään valtatieltä lähelle Härmälän leirintäaluetta ulottuva Härmälän rantapuisto on kasvistoltaan monipuolista aluetta, jossa lehto-, kulttuuri- ja kosteikkokasvit ovat hyvin edustettuina. Huvilaelämästä on jäänteenä myös useita puutarhakarkulaisia. Alueen luontoon on mahdollista tutustua Härmälän luontopolulla, joka toteutetaan vuonna 2025. Alue on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde. Härmälänsaarella on ollut virkistyskäyttöä jo huvila-ajalla 1800–1900-luvun taitteessa. Saarella kasvaa lisäksi monipuolista kulttuurikasvillisuutta.

Erityiset arvot: Osa-alue 4, Pynnikki – Pispala

Kansallisen kaupunkipuiston kannalta tämän osa-alueen erityiset arvot liittyvät ainutlaatuiseen Pynnikin-Pispalan harjuympäristöön. Harjun huomattavien luonto- ja maisema-arvojen lisäksi Pynnikinrinne ja Pispala ovat kulttuuriympäristöinä merkittäviä.

Pynnikin-Pispalanharju kuuluu 200 kilometriä pitkään harjujaksoon, joka alkaa Salpausselältä ja jatkuu kaakkois-luoteissuunnassa Kankaanpäähän saakka. Pynnikin-Pispalanharju on näistä harjuista korkein (160 metriä merenpinnasta) ja sitä pidetään maailman korkeimpana jääkauden muodostamana soraharjuna. Harjun suojelu alkoi jo 1830-luvulla, jolloin puiden hakkaaminen Pynnikin metsistä kiellettiin. Pynnikin luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 1993, ja sinne on uudistettu luontopolku vuonna 2023. Luonnonsuojeluohjelman kohteista

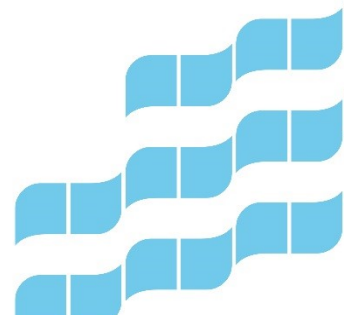

Pispalan seudulla sijaitsevat Pättiniemenpuisto, Tahmelan lähde sekä Pispalan paahderinteet, joiden luontoarvoja ylläpidetään ja parannetaan luonnonhoidon avulla.

Osa-alueen maisemallisen ja luonnonsuojellisen merkityksen lisäksi alueen virkistyksellinen arvo on erittäin merkittävä. Pyynikinharju on tärkeä matkailu- ja vapaa-ajankohde, jonka virkistys- ja nähtävyykäyttö on alkanut jo 1800-luvun alkupuolella. Harjulle rakennettiin 1844 keräysvaroin paviljonki, 1888 valmistunut puinen näkötorni tuhoutui vuoden 1918 taisteluissa ja sen tilalle rakennettiin 1926 nykyinen kivinen torni. Ranta-aluetta on vuodesta 1875 lähtien pidetty kansanjuhlien pitopaikkana. Kesäteatteritoiminta alkoi Pyynikillä vuonna 1948. Rannan viheralueita käytetään nykyään monipuolisesti vapaa-ajan viettoon ja virkistykseen, esimerkiksi uimiseen, liikuntaan, tapahtumapaikkana ja vesiaktiviteetteihin. Pyynikin urheilukenttä toimi kaupunkilaisten urheilutoiminnan keskuksena ennen Kaupin urheilupuiston ja Ratinan stadionin valmistumista.

Pyhäjärvi saarineen on keskeinen osa Tampereen maiseman ja kansallisen kaupunkipuiston tarinaa. Viikinsaari on tunnettu virkistysalue toimien virkistyskäytössä jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Lehtomainen saari oli ravintoloineen aluksi herrasväen, myöhemmin työväenyhdistyksen käytössä. Viikinsaaren vuonna 1994 perustetulla luonnonsuojelualueella kulkeva luontopolku toimii retkeily- ja opetuskohteena.

Pispalan alueelle sijoittuva arkeologisen perinnön ydinalue kertoo osaltaan tarinaa Pirkanmaan ja Pispalan alueen historiallisista kehitysvaiheista. Arkeologinen keskittymä sisältää erityyppisiä kohteita (muun muassa asuinpaikat, kulkuväylät, puolustusvarustukset, teollisuuskohteet, kultti- ja tarinapaikat) eri aikakausilta. Pispala-Tahmela on ainutkertainen ja yksi tunnetuimmista 1800-luvun lopulta alkaen sääntelemättä rakentuneista työväen esikaupunkialueista. Sen keskeiset alueet muodostavat kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti tärkeän osan Tampereen maiseman ja teollisuuskaupungin tarinasta. Katuverkkoa osittain korvaavista jyrkkään rinnemaastoon

rakennetuista portaista tunnetuimmat ovat Pispalan portaat, jotka nousevat Tahmelasta Hirvikadulta ylös Pispalanharjulle.

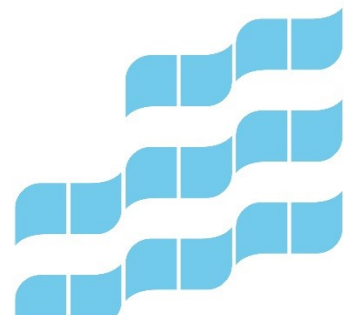
Pyynikinrinteen kaupunginosa on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja historiallisesti poikkeuksellisen eheä 1900-luvun alun kaupunkiympäristö. Alueen leimallisia piirteitä ovat klassistinen arkkitehtuuri ja Pyynikinharjun läheisyys. Tampereen konservatorio on kaupunkikuvallisesti taidokas täydennysrakennus paikallaan Pyynikintorin lounaiskulmassa.

Pyynikin teollisuusrakennusten historia alkoi, kun Nikolai Bauerin perustama trikootehdas aloitti toimintansa 1890 Pyhäjärven rannassa ja siitä kehittyi myöhemmin Suomen Trikoo Oy. 1930-luvun lopulla Suomen Trikoo tunnettiin alansa Pohjoismaiden suurimpana tuotantolaitoksena sekä Suomen toiseksi suurimpana tekstiilialan yrityksenä. Teollisen toiminnan päättymisen myötä käynnistyi historiallisen tehdasalueen muutos. Vuonna 2022 hyväksytty asemakaava on mahdollistanut vanhan tehdasympäristön kehittämisen edelleen asuin-, liike- ja majoituskäyttöön sekä tuonut alueelle uusia palveluita rakennetun kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Erityiset arvot: Osa-alue 5, Näsijärvi – Lentävänniemi

Alueen erityiset vahvuudet ja arvot kansallisen kaupunkipuiston osana ovat metsien, järven ja rantojen maisema- ja luontoarvot. Tampereen tarinan alkuvaiheita ilmentävät varhaisesta toiminnasta kertovat arkeologiset kohteet. Alue toteuttaa osaltaan kaupunkipuiston jatkuvuuden, laajuuden ja eheyden kriteerejä.

Näsijärvi ja sen paikoin erämaiset lahdet saarineen ovat keskeinen osa Tampereen vesistöjen muodostamaa sinirakennetta ja Tampereen maisemaa. Lentävänniemi muodostaa ainutlaatuisen arkeologisen alueen. Menneisyys on vahvasti läsnä ja aisteilla koettavissa Reuharinniemen lapinraunioilla eli rautakautisilla kivistä kiviröykkiöhaudoilla. Kivikauden

loppuvaiheessa alueella on sijainnut pyyntiväestön leiripaikka. Lähistöllä sijaitsee myös kivikautinen asuinpaikka ja kaksi muuta lapinrauniota.

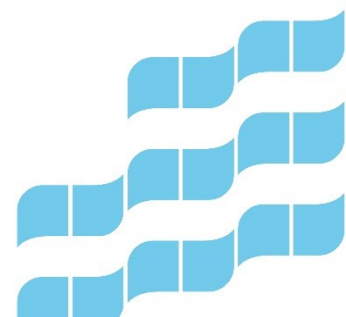
Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat alueen julkiset rantapuistot virkistysreitistöineen ovat keskeinen osa Lentävänniemen 1960–70-luvulla rakentuneen lähiön keuhkokaavio-rakennetta. Rannoilta avautuvat laajat vesistömaisemat Näsijärvelle ja näkymät muun muassa Tampereen keskustaan ja Pispalan harjulle. Suomensaari on suosittu virkistysalue ja toimii kansallisen kaupunkipuiston läntisenä päätteenä.

Näsijärven ulappa avaa näkymät ja vesireitit pohjoispirkanmaalaiseen järvi- ja metsäluontoon, vastakohtana Pyhäjärven puoleisen Vanajaveden ja Kokemäenjoen vesistöalueen vahvasti kulttuurivaikutteisille maisematyypeille. Näsiselkä-Siilinkari on maakunnallisesti tärkeää lintualueita. Näsijärvi on myös historiallisesti merkittävä vesireitti pohjoiseen ja tänä päivänä keskeinen osa Tampereen virkistysverkostoa. Siilinkari liittyy oleellisesti Tampereen historiaan sen edustalla vuonna 1929 sattuneen Kuru-laivan onnettomuuden vuoksi. Siilinkarin loisto toimii talvisin jäävirkistysreittien kiintopisteenä. Alueen luonto- ja vesistövirikistyspalveluja on kehitetty aktiivisesti viime vuosina esimerkiksi opastamalla melontareittejä ja toteuttamalla rantautumis- ja taukopaikkoja.

Erityiset arvot: Osa-alue 6, Lappi – Kauppi – Niihama

Alueen erityisarvot kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat luonto- ja maisema-arvot sekä merkittävyys virkistys- ja vapaa-ajan alueena. Osa-alueen siniviherrakenne liittyy kansallisen kaupunkipuiston kaupungin ulkopuolisiin luonto- ja maaseutualueisiin. Historia Kaupin kansanpuistona ja Lapin työväen asuntoalue kytkevät alueen keskeisesti Tampereen tarinaan.

Lappi-Kauppi-Niihaman alueella on tärkeä kokoava merkitys viherympäristön ja vapaa-ajan palveluiden, maiseman ja kulttuurihistorian, järviyhteyden ja rantamaiseman, sekä ekologisen verkoston kannalta. Alue jakautuu historiallisesti kahteen osaan, Kaupin kansanpuiston

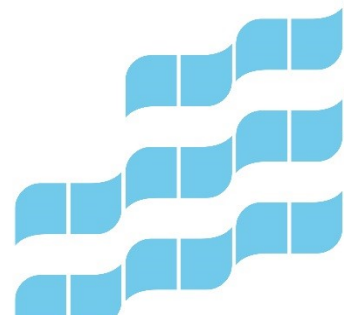

alueeseen ja Niihaman entisiin viljelysmaihin. Osa-alueen erityinen arvo on luonnonmaisemallinen yhtenäisyys, joka pitää sisällään laajan metsäisen kokonaisuuden, viherrakenteen kytkeytymisen Näsijärven sinirakenteeseen ja vahvan ekologisen painoarvon. Kauppi-Niihaman laaja aluekokonaisuus toimii myös kantakaupungin ainoana luonnon ydinalueena. Kaupin vanhoissa metsissä on rikas kasvi-, eläin- ja sienilajisto. Osa-alueella sijaitsevat Soukonvuoren luonnonsuojelualue, luonnonsuojeluohjelman kohteet Tuomikallio, Soukonvuoren pohjoispuolinen alue ja Kaupin vesitornin alue.

Alueen käytön varhaisesta historiasta kertovat muinaisjäännöskohteet ja muut kulttuuriperintökohteet kuten Romsinlahden kivirakenteet, Venevalkaman ja Pohjoiskallion kalliohakkaukset, Niihama-Soukon kivirakenteet, Aurinkokallion muistomerkit, Lappi-Rauhaniemi, Kaupinojan saha, Tuomikallion puolustusvarustukset ja Rantamaan kiviröykkiö.

Kauppi on ollut vuosikymmenien ajan sekä tamperelaisten, että ulkopaikkakuntalaisten ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Kaupin kansanpuiston historia kytkeytyy keskeisesti teollisuuskaupungin historiaan. Raskasta työtä tekevät ja ahtaasti asuvat kaupunkilaiset viettivät vapaa-aikaansa kansanpuistoissa etenkin sunnuntaisin. Osana alueen virkistyskäytön monimuotoisuutta ilmentävät myös Näsijärven rantaan ja lähisaarille pääosin jo ennen 1950-lukua muodostunut loma-asuminen sekä Hatanpäältä 1970-luvun lopulla siirtynyt siirtolapuutarhatoiminta (Niihaman siirtolapuutarha). Näistä ajoista asti Kauppi on ollut tärkeä osa kaupunkilaisten vapaa-aikaa ja urheiluharrastuksia. Kaupunkipuiston alueella kulkevat reitit ja ladut toimivat ympärivuotisesti vapaa-ajan liikkumisen ohella myös kilpaurheilun harjoitus- ja kisapaikkoina.

Alueen länsipäässä sijaitsee Lapin valtakunnallisesti arvokas ja kaupunkikuvallisesti yhtenäinen 1900-luvun alun työväen asuntoalue. Kaupunkikuvaltaan poikkeuksellisen eheä alue koostuu noin 120 pientalosta, jotka ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Samalta aikakaudelta on peräisin Rauhaniemen kansankylpylä, joka on maisemallisesti merkittävällä paikalla Näsijärven

rannassa. Maakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat lisäksi Kaupin pumppaamo ja vesitornit.

Kauppi-Niihaman alueelle haettiin uuden tyyppisellä vertaissuunnitteluhankkeella 2018–2019 asukkaiden yhteistä kokonaiskuvaa alueen kehittämistä ja arvojen turvaamisesta.

Vertaissuunnittelijoiden tuottama materiaali toimii alueen jatkosuunnittelun pohjana. Alueella on edistetty muun muassa reitistösuunnittelua ja toteutettu maastopyöräilyreittejä ja opasteita. Lisäksi retkeilyn kehitysohjelman mukaisesti Näsijärven rannalle on toteutettu nuotiopaikkoja ja melojien rantautumispaikkoja.

6. Kaavallinen tilanne ja suojelupäätökset

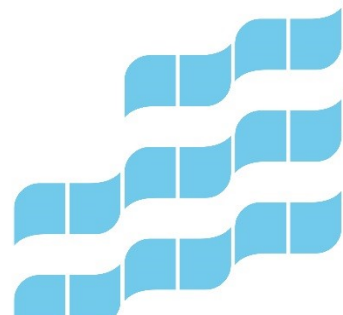
Alueidenkäyttölaki (132/1999) 68 § 2 momentti:

”Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksen kannalta sopivaan käyttöön.”

Alueidenkäyttölaki (132/1999) 70 § 1 momentti:

”Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä.”

Tarkastelualueella voimassa olevat maakuntakaava, yleiskaavat ja asemakaavat tukevat hyvin kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita. Kokonaisuudessaan alueella olevat erityiset arvot on varmistettu hyvin kaavoituksella ja erilaisilla suojelupäätöksillä. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajauksen perusteena ovat lainvoimaisten kaavojen virkistys-, suojelu- ja maisema-aluemerkinnät. Alueen rakennettua ympäristöä on lisäksi suojeltu rakennussuojelu- ja kirkkolailla. Käynnissä olevissa yleiskaavan ja asemakaavojen päivitystöissä huomioidaan kaavan yhteensovittaminen kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden kanssa.

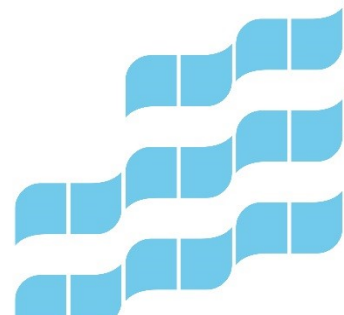

Kaavoituksen tilanne kansallisen kaupunkipuiston alueella on kuvattu liitteessä 4 Yleiskaava- ja asemakaava-alueet Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella ja liitteessä 5 Vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Liitteessä 7 on esitetty kartta kaupunginosista, joiden alueelle kansallinen kaupunkipuisto sijoittuu.

Pirkanmaan maakuntakaava ja vaihemaakuntakaava

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 27.3.2017. Maakuntakaavan hyväksymispäätös tuli lainvoimaiseksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 24.4.2019. Maakuntakaavassa on laajasti osoitettu kansallisen kaupunkipuiston rajausesityksen sisään jääviä suojelu-, kulttuuri- ja maisema-arvoja sekä muita yksittäisiä kohteita. Lisäksi maakuntakaavassa on yleismääräys ranta-alueiden varaamisesta kaavoituksessa pääsääntöisesti yleiseen virkistyskäyttöön sekä strategisluonteisia kehittämisperiaatemarkintöjä, jotka tukevat kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita, kuten Pyhäjärven kehittämisvyöhyke.

Maakuntavaltuusto päätti 6.9.2021 käynnistää maakuntakaavan laatimisprosessin. Maakuntakaava laaditaan vaihemaakuntakaavana. Tavoitteena on, että maakuntavaltuusto hyväksyy vaihemaakuntakaavan keväällä 2025. Vaihemaakuntakaavan ”Elonkirjo ja energiat” kaavaratkaisuilla pyritään edistämään maakunnan arvokkaiden luontoalueiden säilymistä sekä luontoarvojen huomioimista alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja käytössä. Kaavassa esitetään tavoitteita kaupunkiluonnon monimuotoisuuden vaalimisesta sekä luonnon monimuotoisuuden ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisen yhteensovittamisesta. Kaavaratkaisuilla pyritään myös vahvistamaan ilmastonmuutokseen sopeutumista luonnonympäristöissä sekä kaupunkiluonnon alueilla. Vaihemaakuntakaavaan päivitetään valtioneuvoston 2021 periaatepäätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin liittyvät merkinnät.

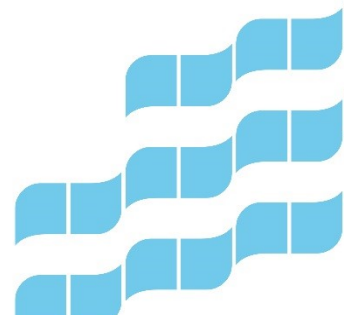

Tampereen yleiskaavatilanne

Tampereen kantakaupungin voimassa oleva yleiskaavatilanne muodostuu kolmesta eri aikaan hyväksytystä ja voimaan tulleesta yleiskaavasta. Kansallisen kaupunkipuiston hakemusrajauksen alueella ovat voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040 (hyväksytty 15.5.2017, kuulutettu voimaan 20.1.2020), Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021 (hyväksytty 17.5.2021, kuulutettu voimaan 9.6.2023) sekä Keskustan strateginen osayleiskaava (hyväksytty 18.1.2016, kuulutettu voimaan 16.1.2019).

Voimassa olevien Kantakaupungin yleiskaavojen kaavayhdistelmä esitetään neljällä erillisellä kaavakartalla: kartta 1: Yhdyskuntarakenne, kartta 2: Viherympäristö ja vapaa-ajanpalvelut, kartta 3: Kulttuuriperintö sekä kartta 4: Kestävä vesitalous, ympäristöterveys ja yhdyskuntatekninen huolto. Kulttuuriperintökartalla on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskevasta selvitystarpeen arvioimisesta yhteistyössä museoviranomaisten kanssa muuttuvan maankäytön alueilla. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä Tampereen maisemallisten erityispiirteiden säilymiseen. Kaavakartalla esitetään huomioon otettavat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisema-alueiden päivitysinventoinnissa 2015 esitetyt laajennusalueet) ja arkeologiset kohteet. Viherympäristön ja vapaa-ajan palvelujen kartalla osoitetaan keskuspuistoverkosto ja ohjeellinen ekologinen verkosto sekä virkistysverkosto. Valtuustokauden 2017–2021 vaiheyleiskaavassa on osoitettu 7.12.2020 (KH 7.12.2020 § 514) päivätyn hakemuksen mukainen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaus.

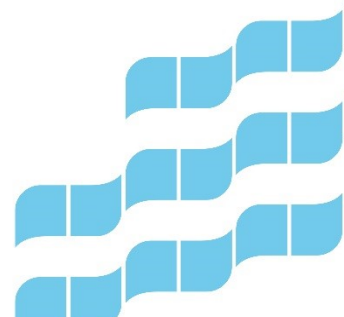
Keskustan alueella on voimassa keskustan strateginen osayleiskaava. Osayleiskaavan kulttuuriympäristöjä koskevan yleismääräyksen mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja muinaisjäännösten lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut

kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuriperintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja Tampereen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Osayleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Merkinnän määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Osayleiskaava ohjaa rantojen virkistyspalveluiden kehittämiseen ja rantojen jatkuvuuden sekä saavutettavuuden parantamiseen. Kaavassa on osoitettu tärkeimmät kehitettävät viher- ja virkistysvyöhykkeet. Tavoitteena on kehittää viher- ja virkistyspalveluiden laatua ja jatkuvuutta sekä parantaa Pyynikin, Kaupin ja lidesjärven saavutettavuutta ja järvien välisiä yhteyksiä.

Hakemusalueella on vireillä Kantakaupungin vaiheyleiskaava - valtuustokausi 2021–2025 ja Keskustan strategisen osayleiskaavan vaiheittainen muutos. Valtuustokauden vaiheyleiskaavan ehdotus oli nähtävillä keväällä 2024. Tavoitteena on, että valtuusto hyväksyy vaiheyleiskaavan kevään 2025 aikana. Koko kantakaupungin kaava-alueita koskevat teemat ovat ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut. Lisäksi neljälle osa-alueelle on esitetty strategista yleiskaavaa tarkempia kehittämisperiaatteita. Vaiheyleiskaavan neljä tarkemman suunnittelun osa-alueita ovat Tesoman asemanseutu, Lielahdi-Hiedanranta, Keskusta ja Alasjärven itäpuoli (Kaupinlaakso). Keskustan osa-alueen kaavamääräykset kohdistuvat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueeseen.

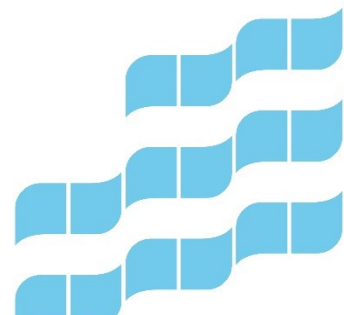
Vaiheyleiskaavassa Keskustan osa-alueen kartalle on lisätty maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Yleiskaavan ehdotusvaiheessa laadittiin selvitys keskustan paikallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Tehtyyn selvitykseen pohjautuen keskustan alueelle on osoitettu paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt.

Vaiheyleiskaava ohjaa turvaamaan ja kehittämään yhtenäistä siniviherrakennetta, joka on kaupungin perusta ilmastonmuutokseen sopeutumisessa sekä ihmisten terveellisten elinolojen ja elinympäristön säilymisessä. Kaavan yleismääräykset edellyttävät yhtenäisen viheralueverkoston, ekologisen verkoston ja virkistysverkoston jatkuvuuden turvaamista ja luonnon monimuotoisuuden lisäämistä. Kaava ohjaa viheralueiden kestävyys- ja ekosysteemipalveluiden tarjonnan vahvistamiseen. Katu-, kortteli- ja puistopuita on lähtökohtaisesti säilytettävä ja puiden määrää on pyrittävä lisäämään. Maankäyttöratkaisujen tulee edistää vesien hyvän tilan säilymistä tai saavuttamista ja hulevesien hallinta tulee toteuttaa ensisijaisesti luonnonmukaisilla menetelmillä. Vaiheyleiskaava ohjaa kehittämään myös rantojen virkistyspalveluita ja luontovirkistyspalveluiden verkostoa vastaamaan kasvavan asukasmäärän tarpeita ja jakamaan palveluiden käyttöpainetta laajemmalle alueelle. Keskustan osa-alueella keskeiset teemat liittyvät keskustan elinvoiman vahvistamiseen, hyvään saavutettavuuteen kaikilla liikkumismuodoilla sekä viihtyisään ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaan viherympäristöön.

Vaiheyleiskaavassa on tarkistettu ohjeellisten ekologisten yhteyksien ja virkistysyhteyksien verkostoa. Keskeistä on näiden merkintöjen lisääminen keskustan osa-alueelle. Ekologisen yhteyksien toimivuus ja kytkeytyminen keskuspuistoverkostoon on turvattava ja yhteyksiä on kehitettävä kullekin yhteystyyppille ominaisella tavalla. Kaava ohjaa kehittämään virkistysyhteyksiä luonnon monimuotoisuutta tukevana, latvuspeitteisyydeltään yhtenäisinä ja kaupunkikuvassa hahmotettavina viheryhteyksinä. Vaiheyleiskaavassa on lisäksi tunnistettu kaupunkivihreän kehittämisen alueita, joissa tavoitteena on kehittää puuston latvuspeitteisyyttä, kasvillisuuden kerroksellisuutta ja lisätä viherpeitteisen vettäläpäisevän maanpinnan määrää.

Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Pispalan asemakaavan uudistaminen, asemakaava numero 8309

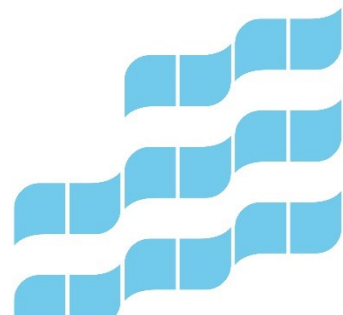
Pispalan asemakaava uudistetaan kolmessa eri vaiheessa. I-vaiheen kaavat 8256 ja 8257 ovat tulleet voimaan 13.3.2017. II-vaiheen kaava-alueista 8310 on tullut voimaan 19.8.2024. Vireillä oleva kaava 8309 sijaitsee Ylä- ja Ala-Pispalan sekä Santalahdenkaupunginosien alueella Pispalan valtatie molemmin puolin, kaava-alueeseen kuuluu myös vähäisiä alueita Hyhkyn ja Särkänniemen kaupunginosista. Asemakaavan laatimisen tavoitteena on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti Pispalan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttäminen sekä alueen hallittu kehittyminen. Tavoitteena on turvata vielä jäljellä olevan, historiallisesti merkittäväksi arvetun rakennuskannan ja arvoaluekokonaisuuksien säilyminen sekä mahdollistaa täydennysrakentamisen sovittaminen alueen miljööseen lisäarvoa tuottavalla tavalla. Pispala III-vaiheen kaava Tahmelan ja Ala-Pispalan kaupunginosien alueella on ohjelmoitu asemakaavoitusohjelmassa 2025–2029 vuodelle 2027.

Eteläpuisto ja lähiympäristö, asemakaava numero 8581

Eteläpuiston asemakaavoitusta on jatkettu vuonna 2024 uusin tavoittein. Eteläpuistosta kehitetään monipuolista viher- ja virkistysaluetta. Aikaisemmista täydennysrakentamisen tavoitteista Eteläpuisto-kadun eteläpuolella on luovuttu. Kaavan tavoitteina on muun muassa luonnon monimuotoisuuden, virkistykseen ja alueen identiteetin kehittäminen, kulttuuriympäristön ja maisemallisten arvojen vaaliminen sekä rannan saavutettavuuden parantaminen. Kaava mahdollistaa sauna-kahvilarakennuksen toteuttamisen puistoon. Asemakaavalla varmistetaan kansallisen kaupunkipuiston kriteerien täytyminen Eteläpuistossa. Kaavan on määrä valmistua vuoden 2025 aikana.

Iidesjärven puisto, asemakaava numero 8725

Kaava-alue sisältää Nekalantien ja Iidesjärven välistä ranta-aluetta, vesialuetta ja Järvensivun puoleista rantavyöhykettä. Alue on nykyään pääosin asemakaavoittamatonta. Tavoitteena on suunnitella alueelle kaiken ikäisille tarkoitettu luontopainotteinen puistokokonaisuus, kehittää

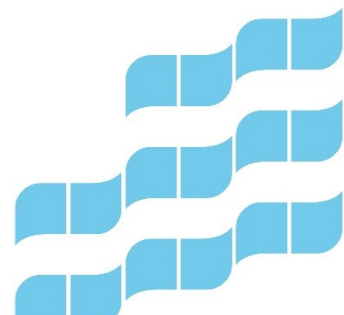
alueen virkistysyhteyksiä ja arvioida alueella näihin toimintoihin tarvittavan rakentamisen määrä. Suunnittelun lähtökohdina ovat luonto- ja maisema-arvot. Kaavaehdotus on nähtävillä maaliskuussa 2025.

Härmälän leirintäalueen ja lähiympäristön kehittäminen, asemakaava numero 8809

Vireillä oleva asemakaava sijaitsee Härmälän leirintäalueen ja Lepolanpuiston alueella Pyhäjärven ja Nuolialantien välisellä alueella. Osa leirintäalueesta on tarkoitus muuttaa asuinkäyttöön. Leirintäalueen toimintoja tiivistetään ja kehitetään. Tavoitteena on kaavoittaa ranta yleiseksi viheralueeksi ja säilyttää rannan puustoinen vyöhyke. Reittiverkostoa kehitetään. Alueen kulttuurihistorialliset, maisemalliset ja luonnonarvot huomioidaan asemakaavassa. Kaavoituksen pohjaksi on käynnistynyt arkkitehtuurikilpailu tammikuussa 2025. Kansallisen kaupunkipuiston osalta asemakaava pitää sisällään vesialuetta ja rantaviivaa kohdassa, jossa kaupunkipuistoon ei ole määritelty maayhteyttä.

Juhannuskylän täydennysrakentaminen ja suojeleminen, asemakaava numero 8839

Asemakaava sisältää Jussinkylän kaupunginosan (X) korttelit 148–156, 158, 160 ja 161 sekä kaupunginosan katu- ja viheralueet. Asemakaavatyössä sovitetaan yhteen alueen täydennysrakentamista ja kulttuuriympäristöarvojen suojeleminen koskevat tavoitteet. Tuomiokirkonpuisto ja Keskuspaloasema ovat valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, muu alue maakunnallisesti merkittävää. Asemakaava pitää sisällään kansallisen kaupunkipuiston alueella yhteyden Tammerkoskelta Tuomiokirkolle: Keskuspaloaseman, Pellavatehtaankadun, Erkkilänaukeen, Juhannuskylänkadun ja Tuomiokirkonpuiston. Erkkilänaukeen on kaavan valmisteluaineiston perusteella jatkossakin päiväkodin leikkipihaa. Paloaseman uudempien osien tilalle kaavaluonnoksessa esitetyn uudisrakentamisen ja hälytysajoneuvoliikenteen poistumisen myötä Pellavatehtaankadun kaupunkikuvaa ja katualuetta on mahdollista kehittää nykyistä viihtyisämmäksi ja paremmin Tuomiokirkolle johdattavaksi.

Hämeenpuisto, asemakaava numero 8848

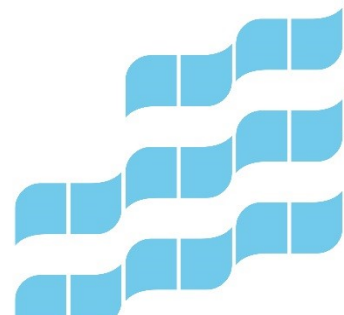
Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Lisäksi kehitetään Hämeenpuiston katuja osana keskustan liikennekehää ja parannetaan eri liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Lisäksi tuetaan Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumapaikkana. Hämeenpuisto on kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Hämeenpuiston viheralueet, jotka nykytilassa ovat suurelta osin asemakaavallista katualuetta, tullaan kaavoittamaan viheralueiksi. Kaavan valmisteluaineistossa Esplanadin puurivit on merkitty säilytettäväksi. Luonnosvaiheen jälkeen asemakaava-alueita on laajennettu etelään, jolloin Eteläpuiston ja Hämeenpuiston kaava-alueet kohtaavat ja puistojen välistä yhtenäisyyttä voidaan edistää kokonaisuutena.

Ratnan suvanto ja Takonraitti, asemakaavat numero 8916 ja 8917

Ratnan suvannon kaavalla tavoitellaan alueen kehittämistä virkistys- ja vapaa-ajan alueena kulttuurihistorialliset arvot ja toiminnalliset ominaispiirteet säilyttäen. Kehittämisen keskiössä ovat kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen sekä Laukontorin toiminnan ja rannan oleskelumahdollisuuksien kehittäminen. Takonraitin asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa uusi virkistys- ja jalankulun yhteys Tammerkosken länsirannalle Hämeenkadun ja Ratnan suvannon välille. Ratkaisu sovitetaan alueen arvoympäristöön ja toimintoihin. Asemakaavat liittyvät Ratnan stadionin ja Tammerkosken teollisuusmaiseman RKY-alueisiin. Kaupunkipuiston kohteista kaava-alueella ovat Tammerkoski, Laukontori, Ratnan suvanto ja Ratnan rantatie. Metsä Boardin käynnistettyä muutosneuvottelut Takon kartonkitehtaan sulkemisen osalta, Ratnan suvannon ja Takonraitin asemakaavatyöt on toistaiseksi keskeytetty.

Kaupinlaakso II, asemakaava numero 8931

Kaupinlaakso II:n asemakaava-alue sijaitsee Teiskontien, Alasjärven, Kauppi-Niihaman metsäalueiden ja Toimelankadun rajaamalla alueella. Nykyisin alueella toimii muun muassa tenniskeskus, golfkenttä ja frisbeegolfkeskus. Teiskontien pohjoispuolelle suunnitellaan uutta

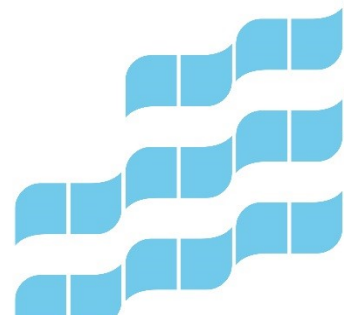
raitiotiehen tukeutuvaa kaupunginosaa. Tavoitteena on nauhamainen kaupunkirakenne, joka sovitetaan huolellisesti luontoarvoihin ja maisemaan. Valmisteluvaiheen aineistossa alueen pohjoisosaan, kaupunkipuiston rajapintaan on osoitettu viheralueita (VL, VL-7, VU-6). Kaavan aloitusvaiheessa pohjoisrajaksi määriteltiin Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemusrajaus (KH 7.12.2020 § 514). Asemakaavan edetessä on ilmennyt tarve kaavan pohjoisrajan selkeyttämiseen. Kaupunkipuiston hakemusrajausta tällä kohdalla on päivitetty vastaamaan asemakaavan tulevaa rajaa vastaavaksi. Kaava-aineistojen päivittyessä tavoitteena on, että Kaupinlaakso II:n asemakaava-alue ei ulotu kansallisen kaupunkipuiston alueelle.

Lentävänniemien täydennysrakentamisen periaatteet, yleissuunnitelma numero 8987

Täydennysrakentamisen yleissuunnittelun tavoitteena on paikallisesti arvokkaan metsälähiön kehittäminen ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Pihojen ja viheralueiden muodostaman verkoston, puistoreittien yhtenäisyyden, luontoarvojen sekä rantojen viheralueiden turvaaminen on kirjattu tavoitteisiin. Täydennysrakentamista ei osoiteta asemakaavoitetuille viheralueille. Kansallisen kaupunkipuiston aluetta täydennysrakentamisen periaatteet koskevat Lentävänniemessä Jänislahdenpuistossa ja Suomensaaren eteläpuolisilla ranta-alueilla. Yleissuunnitelma on oikeusvaikutukseton suunnitelma, jota käytetään asemakaavojen lähtökohtana.

Asemakaavoitusohjelman 2025–2029 kohteet kansallisen kaupunkipuiston alueella (Kaupunginhallitus 18.11.2024, § 440)

- Takonraitti ja Tammerkoski, ohjelmoitu vuodelle 2025 (vireillä, asemakaava 8917)
- Ratinan suvanto ja ympäristö, ohjelmoitu vuodelle 2025 (vireillä, asemakaava 8916)
- Kaupinlaakso II ja III, ohjelmoitu vuodelle 2025 (vireillä, asemakaava 8931)
- Hämeenpuisto, ohjelmoitu vuodelle 2025 (vireillä, asemakaava 8848)
- Härmälän leirintäalueen ja lähiympäristön kehittäminen, ohjelmoitu vuodelle 2026 (vireillä, asemakaava 8809)
- Rollikkahallin käyttötarkoituksen muutos, ohjelmoitu vuodelle 2027

- Pispala III, vaihekaava, ohjelmoitu vuodelle 2027 (asemakaava 8450)

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 1, Keskusta

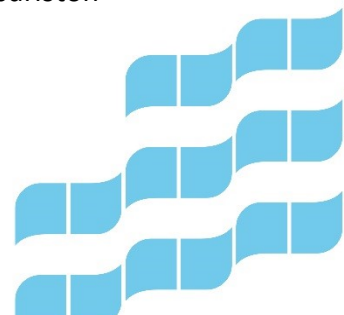
Osa-alueen erityiset arvot on turvattu kaavoituksella sekä rakennussuojelu- ja kirkkolailla. Suurin osa keskustan osa-alueen teollisesta ja keskustan muusta rakennetusta kulttuuriperinnöstä on suojeltu asemakaavalla. Näitä ovat mm. Frenckellin, Finlaysonin ja Tampellan tehdaskiinteistöt. Suojelutavoitteita sisältäviä asemakaavamuutoksia on lisäksi vireillä.

Keskustan osa-alueella sijaitsee neljä kirkkolailla suojeltua kirkkoa: Tampereen vanha kirkko, Finlaysonin kirkko, Aleksanterin kirkko ja Tuomiokirkko. Rakennussuojelulla suojeltuja kohteita ovat Finlaysonin tehdas ja Grand Hotel Tammer. Osa Kirjastopuistoa ja Pyynikin kirkkopuisto on rauhoitettu kiinteän muinaisjäännealueiksi. Lisäksi Aleksandra Siltasen puistossa sijaitsee kiinteä muinaisjäänne. Keskustorilta on myös löydetty tarkemmin tutkimatonta laajaa arkeologista kohdetta.

Alueella on tapahtumassa maankäytön muutoksia. Eteläpuisto on osoitettu keskustan strategisessa osayleiskaavassa keskustatoimintojen ja virkistysalueeksi. Kantakaupungin vaiheyleiskaavan 2021–2025 yhteydessä aluevaraus Eteläpuistokadun eteläpuolella muutetaan merkinnäksi viher- tai virkistysalue ja asuntovaltaisen täydennysrakentamisen vyöhyke kumotaan. Eteläpuisto-kadun eteläpuoleista aluetta kaavoitetaan viher- ja virkistysalueeksi (asemakaava numero 8581). Eteläpuiston asemakaavan ollessa vielä keskeneräinen, kansallisen kaupunkipuiston olennaisten arvojen toteutuminen ja säilyttäminen tällä kohdalla varmistetaan erillismääräyksillä.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Tampereen keskusta-alue on maakuntakaavassa keskustatoimintojen aluetta, jossa on kehittämisperiaatteen merkintöinä kaupunkiseudun keskusakselin ja Pyhäjärven ympäristön

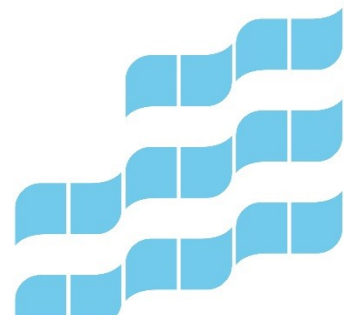

kehittämisyöhykkeet. Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen lisäksi maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Tammerkosken teollisuusmaisema, Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori, Hämeenpuisto, Ratinan stadion sekä Tampereen tuomiokirkko. Maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä edustaa Juhannuskylä, josta osa kuuluu kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen (Juhannuskylänkadun, Erkkilänaukeen ja Puuvillatehtaankadun muodostama katutila, Tuomikirkko ja Tuomiokirkonpuisto). Näsijärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti, joka jatkuu Naistenlahden voimalaitoksen kohdalta viheryhteytenä Kauppiin. Pyhäjärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti (Ratinan ranta) sekä viheryhteys (Eteläpuiston ja Viinikan puhdistamon alue). Lisäksi Eteläpuiston läntinen alue on osa maakuntakaavan valtakunnallisesti arvokkaaksi esitettyä ja/tai maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Keskustan strategisessa yleiskaavassa on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskien. Määräyksen mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja muinaisjäännösten lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuriperintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja Tampereen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Osayleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Lisäksi kaavassa on osoitettu muinaismuistolailta rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset.

Hämeenpuisto ja Tammerkoski on esitetty keskustan strategisessa osayleiskaavassa kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Merkintä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden

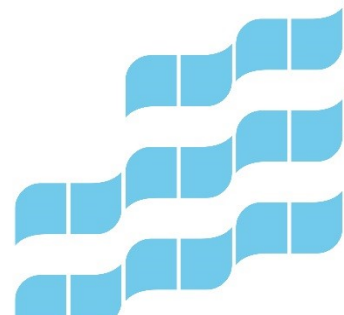
laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä. Tavoitteena on lisäksi hyvät järvien rannoilla kulkevat yhteydet sekä Pyynikin, Kaupin ja Iidesjärven saavutettavuuden kehittäminen. Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämisvyöhyke-merkintä ohjaa rantojen virkistyspalveluiden ja -toimintojen kehittämiseen sekä erityisesti rannan suuntaisten reittien kehittämiseen.

Hämeenpuisto, Näsinpuisto ja Tuomiokirkkopuisto sekä Tammerkosken rannan keskeiset puistoalueet, Ratinan ranta, Eteläpuiston ranta ja Näsijärven ranta ovat pääosin osayleiskaavan viher- tai virkistysaluetta. Ratinan stadionin ympäristö sekä Eteläpuisto on osoitettu keskustatoimintojen ja virkistyksen sekoittuneeksi ja Viinikanlahden puhdistamon alue selvitysalueena. Ratinan suvanto on kaupunkiympäristön kehittämisvyöhykettä, kaavamääräyksen mukaan aluetta tulee kehittää viihtyisänä ja laadukkaana julkisena ulkotilana. Eteläpuisto on yksi viidestä alueesta, joka on yleiskaavassa osoitettu merkinnällä asuntovaltainen täydennysrakentamisen vyöhyke (4. Eteläpuisto). Eteläpuistoon on lisäksi osoitettu viher- ja virkistysverkoston tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve-merkintä.

Tammerkoski on osoitettu osayleiskaavassa omalla merkinnällään, kaavamääräyksen mukaan koski ja sen ympäristössä oleva rakentaminen ja maisema sekä arkeologiset kohteet muodostavat kansallisesti merkittävän kulttuuriympäristökokonaisuuden ja ovat kaupungin keskeinen identiteettitekijä. Rakentamisen ja muiden toimenpiteiden on tuettava arvokkaan kulttuuriympäristön säilymistä ja kehittämistä.

Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

Kantakaupungin vaiheyleiskaavan 2021–2025 yhteydessä aluevaraus Eteläpuistokadun eteläpuolella muutetaan merkinnäksi viher- tai virkistysalue ja asuntovaltaisen täydennysrakentamisen vyöhyke kumotaan.

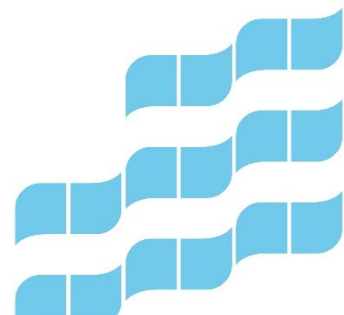
Keskustan osa-alueen kartalle on vaiheyleiskaavassa lisätty maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Kansallisen kaupunkipuiston keskustan aluetta koskevat seuraavat alueet/kohteet: Juhannuskylä, Koulukatu ja Purjehdusseuran paviljonki.

Vaiheyleiskaavan yhteydessä selvitettiin keskustan alueella myös paikallisesti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita (Tampereen keskusta, Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, 2024). Selvityksen perusteella kaavassa paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö tai kohde -merkinnällä osoitettuihin kohteisiin kansallisen kaupunkipuiston alueella sisältyy Ratinan silta (sisältyy merkintään P28), Ratinanniemen rantapuiston näkymä (sisältyy merkintään P28), Eteläpuiston liikunta-alueet (sisältyy merkintään P22), Laukontori (sisältyy merkintään P23) ja pieni osa Paasikivenkadun ratapengertä (sisältyy merkintään P 20). Lisäksi vireillä olevassa vaiheyleiskaavassa on osoitettu keskustan muinaisjäännöskohteet (esimerkiksi Tampellan masuuni, Frenckellin paperitehdas ja Frenckellin koskisiipi) ja muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet (esimerkiksi teollisuushistoriaan liittyvät rakenteet Tammerkosken pohjassa, Kotkankallion nimi- ja nimikirjainhakkaukset ja Frenckellin kalkkiruukki).

Vaiheyleiskaavassa keskustan alueelle on täydennetty ohjeellinen virkistysyhteysverkosto sekä ohjeellisen ekologisten yhteyksien verkosto. Yhteyksien toimivuuden ja kytkeytyneisyyden lisäksi kaava ohjaa kehittämään niiden laatua.

Asemakaavoitus

Osa-alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaat rakennukset tai alueet on suojeltu asemakaavamerkinnoin. Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat mm. Frenckell, Finlayson, Tampellan tehdaskiinteistöt, Finlaysonin palatsi ja Klingendahl. Keskeiset historiallisesti, puutarhataiteellisesti ja virkistyksellisesti merkittävät puistoalueet kuten Koskipuisto, Näsinpuisto, Pyynikirkkopuisto ja Vanhan kirjaston puisto on asemakaavassa osoitettu puistoalueina. Pyhäjärven rannan puistomainen viher- ja virkistysyhteys Keskustan osa-alueelta Hatanpään suuntaan on varmistettu Viinikanlahden tuoreessa asemakaavassa. Eteläpuiston, Tuomiokirkonpuiston ja Hämeenpuiston sekä Ratinan suvannon ja Takonraitin alueilla on vireillä asemakaavat, jotka

tukevat kansallisen kaupunkipuiston kriteerien toteutumista. Keskeiset vireillä olevat asemakaavat ja niiden tavoitteet Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella on esitelty alkaen sivulta 22.

Kunnan suostumus erillismääräyksille

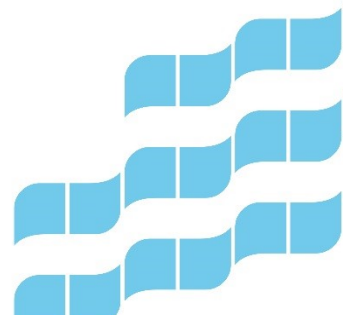
Alueidenkäyttölain 68 §:n 2 momentin mukaisesti kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan sisällyttää ne alueet, jotka asemakaavoissa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston kannalta sopivaan käyttöön. Alueidenkäyttölain 70 §:n 1 momentin mukaan kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Eteläpuiston kaavamuutoksen numero 8581 ollessa kesken alueelle on tarpeen antaa erillismääräyksiä.

Eteläpuiston erillismääräys

Eteläpuiston asemakaavoituksessa alueen ja kohteiden kaupunkikuvalliset, kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset merkittävät arvot suojellaan. Asemakaavoituksessa tulee varmistaa rannoille koko keskustaa palvelevia monipuolisia ja laadukkaita virkistäytymiseen soveltuvia julkisia alueita, virkistyspalveluita ja -toimintoja. Asemakaavoituksessa tulee varmistaa viheralueiden rannan suuntainen yhtenäisyys. Reittien jatkuvuutta ja ekologisia yhteyksiä rantojen suuntaisesti kehitetään sekä rannan saavutettavuutta parannetaan palauttamalla Hämeenpuiston ja Eteläpuiston toiminnallinen yhteys.

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 2, Viinikka – Iidesjärvi

Kaavoituksessa on huomioitu alueen keskeiset luonto- virkistys-, maisema- ja kulttuurihistorialliset arvot. Viinikan kirkko on suojeltu kirkkolailla. Lisäksi Iidesjärven alueelle valmistellaan luonnonsuojelulain mukaista rauhoitusta.

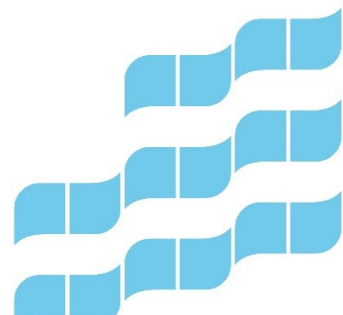
Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Aluetta koskee maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnoistä kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena ja valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä. Iidesjärvi ja sen rannat on osoitettu suojelualueeksi tai virkistysalueeksi. Nekalan siirtolapuutarhan alue on osoitettu taajamatoimintojen alueena. Viinikanojalla on viheryhteys-merkintä.

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Keskustan strategisessa osayleiskaavassa Viinikanojan alue on osoitettu kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Kehittämisperiaatemerkinä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040:n ja Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021:n kaavayhdistelmässä Iidesjärven alue on osoitettu suojelu- tai keskuspuistoverkoston alueeksi. Lisäksi Viinikanojan alueelle on osoitettu ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue - kehittämisperiaatemerkinä. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston. Viinikka-Iidesjärven osakokonaisuus sisältyy myös ohjeelliselle keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueelle. Kaavamääräyksen mukaan alueelle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta koko kaupunkiseutua palvelevana monipuolisena keskuspuistona. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä ja alueella tapahtuva kehittäminen on sovitettava arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimukseen. Nekalan siirtolapuutarha on osoitettu siirtolapuutarhan kohdemerkinnällä. Suunniteltu Iidesjärven luontopainotteinen puistokokonaisuus on yleiskaavassa osoitettu erikoispuistona.

Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

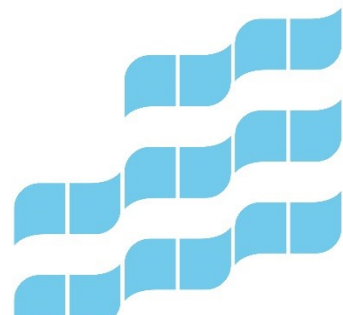
Vaiheyleiskaavassa lidesjärven rannalle on osoitettu ohjeellinen rantojen luontovirkistyspalveluiden keskittymä. Kaavamääräyksen mukaisesti rantojen luontovirkistyspalveluita ja niiden saavutettavuutta kehitetään alueen erityispiirteet huomioiden. Palveluiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulee turvata alueen luonto-, maisema- ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvot. Vaiheyleiskaavassa on tarkistettu ohjeellisten ekologisten yhteyksien ja virkistysyhteyksien verkostoa ja kaavamääräystä. Kaavassa on osoitettu uusi itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys Hatanpään ranta-alueen ja lidesjärven välille.

Asemakaavoitus

lidesjärvi-Viinikanojan alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta suurehkoa maa- ja vesialuetta lidesjärven lounaisosassa, joka sisältää muun muassa entisen kaatopaikka-alueen sekä ryhmäpuutarha-alueen. Alueen asemakaavat tukevat Viinikan ja Nekalan asuntoalueiden keskeisten alueellisten ominaispiirteiden säilyttämistä.

Viinikanoja on asemakaavassa katualuetta, mikä ei anna riittävää lähtökohtaa Pyhäjärven ja lidesjärven välisen viheryhteyden kehittämiseksi. Keskustan strateginen osayleiskaava sekä kantakaupungin yleiskaava kuitenkin edellyttävät viheryhteyden kehittämistä. Nekalan siirtolapuutarhan alue on asemakaavassa osoitettu siirtolapuutarha-alueeksi.

lidesjärven länsiosan asemakaavoittamattoman alueen kaavoitus on käynnissä (asemakaava numero 8725). Tavoitteena on suunnitella lidesjärven rantaan kaiken ikäisille tarkoitettu luontopainotteinen puistokokonaisuus ja muun muassa kunnostaa vanha kaatopaikka-alue. Asemakaavaehdotus ja Nekalanrannan puiston yleissuunnitelmaluonnos ovat nähtävillä keväällä 2025.

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 3, Hatanpää-Härmälä

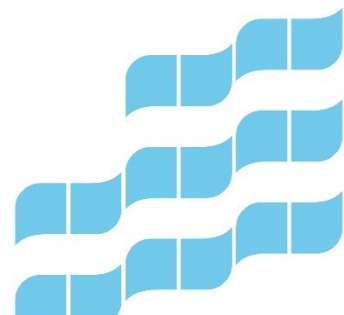
Alueen kehittäminen ja virkistys-, luonto-, maisema- ja kulttuurihistoriallisten arvojen turvaaminen toteutuvat voimassa olevien kaavojen kautta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueeseen kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnät kasvutaajaman kehittämisvyöhyke, kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke. Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeen kehittämissuositus edellyttää yleisessä käytössä olevan rantavyöhykkeen säilymistä ja toteutumista. Ranta-alueet ovat taajamatoimintojen aluetta, lisäksi rannan suuntaisesti on osoitettu viheryhteys. Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt Rantaperkiö ja Härmälä. Rantaperkiön maakunnallisesti merkittävästä rakennetun ympäristön alueesta osa-alueelle sijoittuvat pieni osa Härmälän rantapuistoa ja Härmälän maakunnallisesti merkittävästä rakennetun ympäristön alueesta Härmälänsaari, tehtaanjohtajan asuinrakennus pihapiireineen ja osa Aaretti Niemisen puistoa.

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Alueella on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021. Yleiskaavassa Hatanpään alue ja pääosa Härmälän rantapuiston alueesta ovat keskuspuistoverkoston aluetta, Härmälä on osoitettu asumisen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi ja Härmälänranta asumisen alueeksi. Hatanpään ja Rantaperkiön alueet ovat lisäksi yleiskaavan kaupunkihiljaisia alueita (kaupunkihiljainen virkistys tai luonnonsuojelualue). Kaavamääräyksen mukaan alueidenkäytön suunnittelussa tulee pyrkiä siihen, että kaupunkihiljaisilla laajemmilla virkistys- tai luonnonsuojelualueilla melutilanne paranee tai säilyy nykyisellä tasolla. Rannan suuntaisesti on osoitettu ohjeellinen virkistysyhteys, Härmälänrannan rantavyöhykkeelle ohjeellinen ekologinen yhteys ja Härmälänrantaan uusi uimaranta. Rantaperkiössä on lisäksi tavoitteena kehittää

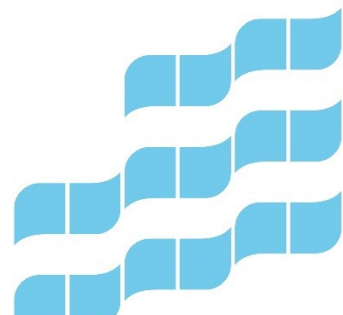
virkestyspainotteista pyöräily-yhteyttä. Vihilahteen kohdistuu ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue -kehittämisperiaatemerkinä. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkestysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston. Yleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano, muinaisjäännöskohteena Hatanpään muistokivi, muuna arkeologisena kulttuuriympäristökohteena Vihilahti/Metsolan laiturirakenne. Härmälä ja Rantaperkiö ovat lisäksi maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavia rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

Vaiheyleiskaavassa alueelle on osoitettu virkestyspalveluita kehittäviä merkintöjä: ohjeellinen uusi tai kehitettävä pienvene- tai lauttasatamamerkinä Hatanpäälle ja Härmälään sekä ohjeellinen uusi tai kehitettävä uimaranta Härmälänrantaan. Hatanpäällä on tavoitteena kehittää lähilaivaliikenteen laituria ja Härmälään virkestysveneilijöiden palveluita sekä lähilaivaliikenteen satamaa. Vaiheyleiskaavassa on tarkistettu ohjeellisten ekologisten yhteyksien ja virkestysyhteyksien verkostoa ja kaavamääräystä. Kaavassa on osoitettu uusi itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys Hatanpään ranta-alueen ja lidesjärven välille.

Asemakaavoitus

Alueen asemakaavoissa kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat viheralueet on osoitettu puistoina ja lähivirkistysalueina. Arvokas rakennuskanta ja pihaympäristöt on suojeltu asemakaavamerkinöin. Hatanpää-Härmälä-osa-alueen rannat on pääosin asemakaavoitettu puistoiksi ja lähivirkistysalueiksi. Härmälänsaaren satama on osoitettu venesatamana/venevalkamana ja Rantaperkiön satama venesatamana. Härmälänrannassa sijaitseva Aaretti Niemisen puistoon rajautuva tontti on osoitettu palvelurakennusten korttelialueeksi. Tontilla sijaitseva rakennustaiteellisesti arvokas ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeä entinen tehtaan johtajien asunto pihapiireineen on suojeltu asemakaavalla. Rannassa sijaitseva vuokrattava saunarakennus on osoitettu liike- ja toimistorakennusten

korttelialueena. Härmälän rantapuisto on asemakaavassa lähivirkistysaluetta. Hatanpään kartanopuisto ja arboretum ovat historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäviä puistoja, joiden kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Puiston rakennuksia koskevat asemakaavalliset suojelumääräykset.

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 4, Pyynikki - Pispala

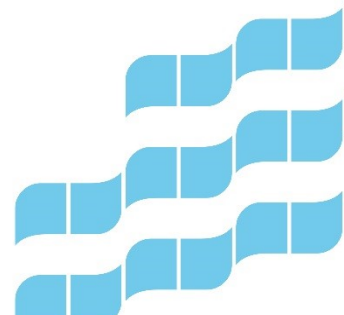
Osa-alueen erityiset arvot maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä ja keskeisenä virkistysaluekokonaisuutena on turvattu kaavoilla ja luonnonsuojelulla.

Luonnonsuojeluohjelman paahderinteiden luontoarvot turvataan luonnonhoidon avulla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyynikinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta ja Pispala taajamatoimintojen aluetta. Maakuntakaavassa on osoitettu Pyynikin luonnonsuojelualue sekä Viikinsaaren luonnonsuojelualue, muu Pyynikin alue, Viikinsaari ja Pyynikinsaaret ovat virkistysaluetta. Varalan urheiluopisto on osoitettu kohdamerkinnällä palveluiden alue.

Osa-alueelle kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnyt kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke, Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke ja arkeologisen perinnön ydinalue. Arkeologisen perinnön ydinalueeksi on osoitettu maakunnallisesti merkittävät laajat ja yhtenäiset arkeologisen perinnön tihentymät. Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin. Pispalanharju-Pyynikinharju on osoitettu valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Lisäksi Pyynikin alueeseen kohdistuu merkintä arvokas geologinen muodostuma. Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on maakuntakaavassa osoitettu

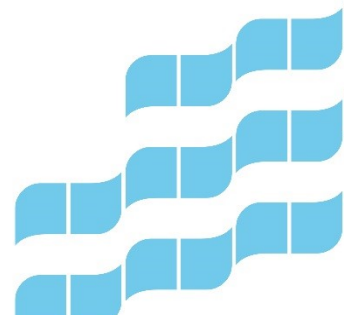

valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Pyynikinrinne, Pispalanrinne ja Pyynikin näkötorni sekä maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pirkankadun länsipää, Pyynikin kohteet, Viikinsaari, Varala, Pyynikin trikoo, Rosendahl ja Pyynikin näkötorni. Näsijärven rannan suuntaisesti on maakuntakaavassa osoitettu viheryhteysmerkintä ja uittotunnelin yhteys ulkoilureittimerkinnällä. Osa-alueen luoteisosaan kohdistuu merkintä tärkeästä vedenhankintaan soveltuvasta pohjavesialueesta (Epilänharju-Villilä).

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Alueella on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040, Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021 ja Keskustan strateginen osayleiskaava. Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyynikinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat keskustan strategisen osayleiskaavan asuntoaluetta, Pyynikintoria reunustavat korttelit asumisen ja keskustatoimintojen sekoittunutta aluetta. Pyynikintori on osoitettu tori tai aukio -merkinnällä. Maankäyttömerkinnän lisäksi Pyynikintorille on osoitettu kehitettävän torialueen kohdemerkintä. Rollikkahalli, Pyynikin palloiluhalli sekä osa-alueen koulurakennukset on osoitettu hallinnon ja palveluiden alueina. Koulukadun etelänpuoleinen viheralue ja Pyynikin kenttä on osoitettu viher- tai virkistysalueena. Pyynikin kentälle on lisäksi annettu merkintä viher- ja virkistysverkon tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve. Osa-aluetta koskevat seuraavat kehittämissperiaatemerkinnot: Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämissvyöhykkeet, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke (Eteläpuistosta Pyynikille ja Pyynikintorilta Pyynikille), asuntovaltaisen täydennysrakentamisen vyöhyke sekä kaupunkirakenteen epäjatkuvuuskohta, jossa on erityistä tarvetta liikkumisympäristön ja kaupunkikuvan parantamiselle.

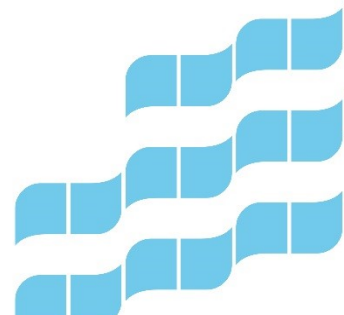
Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on osayleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Pyynikinrinne. Merkinnän määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin.

Osayleiskaavan yleismääräys edellyttää lisäksi muinaisjäännösten sekä maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden huomioimisen.

Alueen keskeiset viheralueet ja saaret ovat osa kantakaupungin yleiskaavan (Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021) keskuspuistoverkostoa. Luonnonsuojelualueina yleiskaavassa on osoitettu Viikinsaaren ja Pyykin luonnonsuojelualueet. Pyykin luonnonsuojelualue on lisäksi yleiskaavan kaupunkihiljaista aluetta (kaupunkihiljainen virkistys- tai luonnonsuojelualue). Rakennetut korttelialueet ovat yleiskaavan asumisen aluetta ja Varalan urheiluopisto on osoitettu palveluiden ja työpaikkojen sekoittuneeksi alueeksi tai kohteeksi. Pirkankadun varteen kohdistuu kasvunvyöhyke kehittämisperiaatemerkinä. Keskeiset virkistysyhteydet on osoitettu ohjeellisella virkistysyhteyksimerkinnällä ja Pyykin geologisesti arvokkaana alueena. Kaavassa on osoitettu lisäksi kohdemerkinnöillä Pyykin erikoispuisto, Lorisevanpuiston kaupunginosapuisto, Pyykin ja Tahmelan uimarannat sekä Viikinsaaren satama ohjeellisenä uutena tai kehitettävänä pienvene- tai lauttasatamana.

Kaavassa on valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena osoitettu valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisema-alueiden päivitysinventoinnissa 2015 esitetyt laajennusalueet. Suunnittelussa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät maisema-arvot, jotka liittyvät harjuluontoon ja kulttuurihistoriaan säilyvät. Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pyykinrinne, Pispalanrinne ja Pyykin näkötorni sekä maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: Viikinsaari, Pyykin ja Tahmelan ranta-alue, edellyttäen alueen kulttuuriympäristöarvojen huomioimisen. Kaavassa on osoitettu muinaisjäännöskohteet kuten muun muassa Pispalan kivikautinen asuinpaikka, Tahmelan lähde, Mäkikadun, Susikolunpuiston ja Pispalanharjun puolustusvarustukset, Pispalan koulu (puolustusvarustukset), Pispalan pulteriaita, Pyykin

tulitikkutehdas ja muut arkeologiset kohteet: Pyynikin kyläpaikka, Pyynikinrinteen kaivannot, Pöllipuiston tienpohja ja Pättiniemenpuiston kivrakenteet.

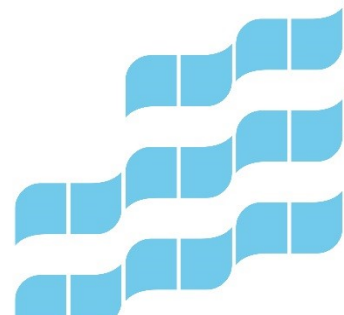
Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

Vireillä olevassa vaiheyleiskaavassa 2021–2025 on päivitetty valtioneuvoston 2021 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Vaiheyleiskaavassa on tarkistettu muinaisjäännöksiä koskevia merkintöjä. Uutena arkeologisena kulttuuriperintökohteena osoitetaan Jalkasaari (historiallinen asuinpaikka). Vaiheyleiskaavassa on lisäksi tarkistettu ohjeellisten ekologisten yhteyksien ja virkistysyhteyksien verkostoa (osa-alueella verkostoon ei muutoksia) ja kaavamääräystä.

Asemakaavoitus

Pyynikki-Pispalan osa-alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta Sauna- ja Lehtisaarta sekä Pyynikinsaaria. Pyynikki on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta. Viikinsaaren länsiosa on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta ja rakennuksia koskevat kaavalliset suojelumääräykset. Pyhäjärven rantavyöhyke on asemakaavoituksessa, uittotunnelin ja Varalan urheiluopiston aluetta lukuun ottamatta, osoitettu pääosin puistona. Laaja-alaisimpia puistoalueita ovat Pättiniemenpuisto, Lorisevanpuisto ja Pyynikin uimarannan puistokokonaisuus. Suuri osa Pyykinrinteen ja osa Pyynikintoria ympäröivistä rakennuksista sekä Pyykin kenttä sisältävät kaavallisia suojelumääräyksiä.

Pispalan asemakaavojen uudistaminen on käynnissä. Niiden tavoitteena on turvata vielä jäljellä olevan, historiallisesti merkittäväksi arvetun rakennuskannan ja arvoaluekokonaisuuksien säilyminen sekä mahdollistaa täydennysrakentamisen sovittaminen alueen miljööseen lisäarvoa tuottavalla tavalla. Pispalan asemakaava uudistetaan kolmessa eri vaiheessa. I-vaiheen suojelumääräyksiä sisältävät asemakaavat 8256 ja 8257 ovat tulleet voimaan 13.3.2017. II-vaiheen kaava-alueista 8310 on tullut voimaan 19.8.2024 ja 8309 on vireillä ehdotusvaiheessa. Pispala III-vaiheen kaavat Tahmelan sekä Ala-Pispalan kaupunginosien alueella on ohjelmoitu asemakaavoitusohjelmassa vuodelle 2027 (asemakaava numero 8450). Katso luku Keskeiset

vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Tahmelan ympäristön voimassa olevat asemakaavat turvaavat aluekokonaisuuden mittakaavan säilymisen osana Pispalan rakennettua ympäristöä.

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 5, Näsijärvi –Lentävänniemi

Alueen erityiset maisema-, virkistys- ja kulttuuriperintöarvot on turvattu erityisesti yleiskaavalla ja alueen asemakaavoilla.

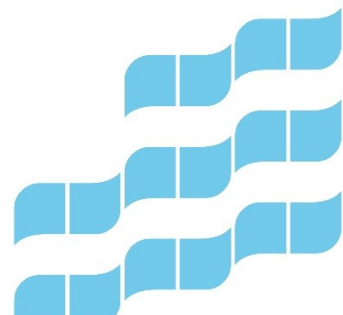
Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Lentävänniemi on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta, Reuharinsaaret on osoitettu virkistysalue-kohdemerkinnällä ja Lentävänniemen rantoja kiertää viheryhteysmerkintä. Osa-alueelle kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnyt: kasvutaajamien kehittämisvyöhyke, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke.

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Alueella on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021. Lentävänniemen rantavyöhyke ja Suomensaari ovat yleiskaavan keskuspuistoverkostoa. Keskuspuistoverkoston alueet ovat lisäksi yleiskaavan kaupunkihiljaisia alueita (kaupunkihiljainen virkistys tai luonnonsuojelualue). Ohjeellisena virkistysyhteysmerkinnällä on osoitettu rantoja kiertävä virkistysreitistö sekä yhteydet rantareitistöön. Olemassa oleva Suomensaaren uimaranta on osoitettu kohdemerkinnällä. Suomensaareen on lisäksi osoitettu ohjeellinen uusi leirintäalue. Kaavassa on osoitettu muinaisjäänköhteet: Lentävänniemi 1 ja 2 pronssi- ja/tai rautakautiset hautapaikat, Lentävänniemi 3 kivikautinen asuinpaikka, Reuharinniemen rautakautinen hautapaikka ja muut arkeologiset kohteet: Reuharinsaaren kivirakenteet. Jänislahden puisto kuuluu Lentävänniemen paikallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

Vireillä olevassa vaiheleiskaavassa keskuspuistoverkoston määräystä on tarkistettu ja leirintäaluemerkintä Suomensaaresta kumotaan.

Asemakaavoitus

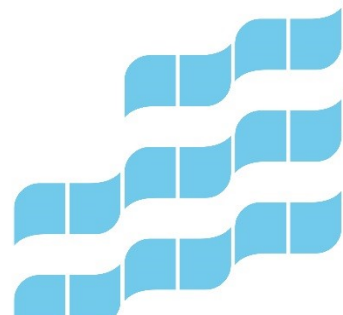
Osa-alueella on voimassa pääasiassa 1960-luvun lopun ja 1970-luvun asemakaavat lukuun ottamatta Reuharinniemeä ja Reuharinsaarta sekä Suomensaaren pohjoispuolen saariryhmää (Mäntysaari, Haapasaari, Koivusaari, Pikkusaari ja Peurasaaret). Asemakaavat turvaavat alueen arvojen säilymisen ja virkistyskäytön kehittämisen alueella. Lentävänniemen ranta-alueet on asemakaavoitettu puistoalueiksi. Jänissaari ja nykyinen veneiden talvisäilytysalue on kaavassa osoitettu purjehdus- ja veneurheilualueena. Suomensaari on osoitettu urheilutoimintojen alueena. Tulevaa asemakaavoitusta ohjaamaan on tekeillä Lentävänniemen täydennysrakentamisen periaatteet -yleissuunnitelma, jonka tavoitteena on mm. viheralueverkoston, luontoarvojen ja rantojen turvaaminen.

Kaavallinen tilanne ja suojelu: Osa-alue 6, Lappi-Kauppi-Niihama

Osa-alueen erityiset arvot keskeisenä virkistysalueena ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä sekä maisemallisesti merkittävänä aluekokonaisuutena on turvattu yleiskaavoilla ja asemakaavoilla. Vesitornin metsän ja Soukonvuoren pohjoispuolen luonnonsuojeluohjelman kohteiden luontoarvoja ylläpidetään ja parannetaan luonnonhoidon keinoin.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueen itäosaan kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnyt; kasvutaajaman kehittämisvyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Kauppi-Niihaman osa-alue on osoitettu virkistysalueena, Tapatoran saari virkistysalue-kohdemerkinnällä, Soukonvuori suojelualueena ja arvokkaana geologisena muodostumana on osoitettu Tuomikallio-Pirunvuori. Maakunnallisesti merkittävänä rakennettuina kulttuuriympäristöinä on osoitettu kohdemerkinnällä Kaupin pumppaamo sekä vanha ja uusi vesitorni. Kaupinojan pintavedenottamalla on myös yhdyskuntateknisen huollon alue -merkintä.

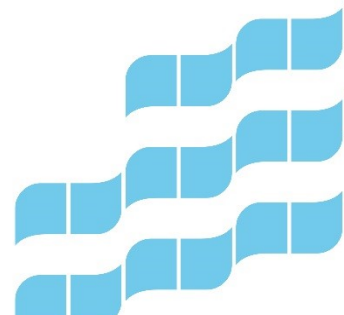

Voimassa oleva yleiskaavatilanne

Alueella on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040, Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021 ja Keskustan strateginen osayleiskaava. Lappi-Kauppi-Niihaman alue on turvattu yleiskaavassa (Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2017–2021) yleiseen virkistyskäyttöön. Osa-alue on pääosin yleiskaavan keskuspuistoverkoston aluetta. Soukonvuoren luonnonsuojelualue ja Lahnakallion luonnonsuojeluohjelman kohde ovat osoitettu luonnonsuojelualueina. Kauppi-Niihama on keskuspuistoverkoston lisäksi yleiskaavan kaupunkihiljaista aluetta. Yhtenä osana alueen virkistyskäytön monipuolisuutta yleiskaavoissa on osoitettu Näsijärven rantaan ja lähisaarille sijoittuva yhteisöjen ja yksityisten lomarakentaminen, siirtolapuutarha sekä maisemallisena tekijänä alueella edelleen toimiva maatila (Luhtaan tilakeskus). Pääosin jo ennen 1950 lukua alueelle muodostuneen loma-asumisen säilyttäminen uudemmissa yleiskaavoissa varmistaa, että vanhat huvilat, niihin liittyvät rakennuskanta ja puutarhat mutta myös loma-asumisen perintö säilyvät osana kokonaisuutta. Myös toimivan maatilayhteydessä olevien peltoalueiden säilyminen avoimina ja rakentamattomina on alueella erityisen merkittävä arvo.

Yleiskaavassa on tunnistettu alueen kokonaissuunnitelman laatimisen tarve toimintojen yhteensovittamiseksi ja alueen tunnettavuuden sekä saavutettavuuden vahvistamiseksi (kehittämisperiaatemerkintä – ohjeellinen keskuspuistoverkoston kehittämistarvealue). Ohjeellinen luonnon ydinaluumerkinnän tavoitteena on säilyttää osa-alueella rakentamaton riittävän laaja ja yhtenäinen aluekokonaisuus, jonka säilymiseen hiljaisena (alle 35 dB) tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tuomikallio-Pirunvuori, Soukonvuori ja Hepovuori on osoitettu geologisesti arvokkaiksi kallioalueiksi.

Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu maakunnallisesti arvokkaina rakennettuina kulttuuriympäristöinä Kaupin pumppaamo ja vesitornit. Kaavassa on lisäksi osoitettu muinaisjäännöskohteet kuten muun muassa Niihama-Soukon kivirakenteet,

Aurinkokallion muistomerkit, Lappi-Rauhaniemi ja muut arkeologiset kohteet: Romsinlahden kivirakenteet, Venevalkaman ja Pohjoiskallion kalliohakkaukset, Kaupinojan saha ja Tuomikallion puolustusvarustukset.

Ohjeellisella virkistysyhteysmerkinnällä on osoitettu keskeiset olemassa olevat virkistysyhteudet sekä kehitettävät yhteystarpeet. Lisäksi kaavassa on osoitettu UKK-instituutin alue palveluiden ja työpaikkojen kohdemerkinnällä ja Rauhaniemen kansankylpylä uimarantana.

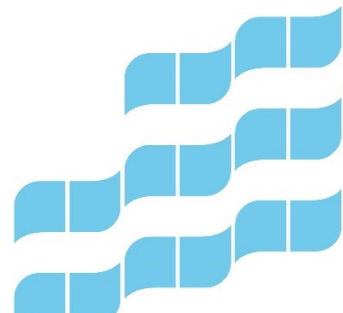
Keskustan strategisessa osayleiskaavassa Lapin pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä ja kaavamääräys edellyttää arvokkaan kulttuuriympäristön huomioimisen. Kaupinojan puistoalue on osoitettu kaavassa viher- ja virkistysalueena. Lisäksi kehittämisperiaatemerkintä, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke, ohjaa erityisesti Kaupin saavutettavuuden parantamiseen ja alueen kehittämiseen tärkeänä kaupunkimaiseman osana. Merkinnällä on osoitettu osa-alueella Lapin historiallisen ajan kivilouhinta-alue.

Vireillä oleva valtuustokauden vaiheyleiskaava

Vireillä olevassa vaiheyleiskaavassa 2021–2025 on täydentyneen selvitystiedon perusteella osoitettu uutena muinaisjäännöskohteena Rautamaan kiviröykkiö. Lisäksi vaiheyleiskaavassa on tarkistettu keskuspuistoverkoston määräystä sekä alueen ohjeellisen virkistysyhteys-merkinnän verkostoa ja kaavamääräystä.

Asemakaavoitus

Osa-alueen asemakaavoitetut alueet sijoittuvat alueen länsiosaan. Lapinniemen rantavyöhykkeet on asemakaavoitettu puistoksi ja lähivirkistysalueeksi mahdollistaen rantoja myötäilevän virkistysyhteyden toteuttamisen Kaupin laajalle virkistysalueelle. Alueelle sijoittuvat julkiset toiminnot: perhetukikeskus ja Rauhaniemen kansankylpylä. Alueen kulttuuriympäristöarvot ja luonnonarvot on turvattu suojelumerkinnöin. Käpylän

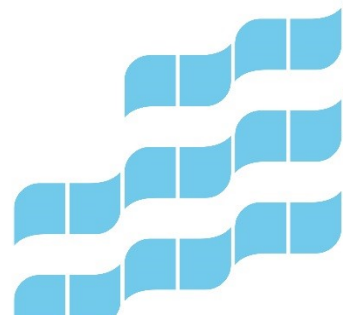

suojeluasemakaava turvaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvot. Asemakaavoitetut puistot ja urheilu- ja virkistyspalveluiden alue, kytkevät kansallisen kaupunkipuiston osa-alueen Naistenlahden alueelle ja Petsamon maakunnallisesti arvokkaaseen pientaloalueeseen. Kaupinojan pintavedenottamo on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon korttelialueena, UKK-instituutti yleisten rakennusten korttelialueena ja Kaupinojan sauna yleisten tai yksityisten palvelurakennusten korttelialueena. Kaupin urheilupuiston asemakaava on valmistunut vuonna 2021. Kaavan mahdollistaa urheilupuiston kehittämisen kasvaneiden ja muuttuneiden liikunta- ja virkistystarpeiden mukaan alueen luonto- ja maisema-arvojen ehdoilla.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (2009) ehdotetun kansallisen kaupunkipuiston alueella ovat:

- **Hatanpään kartano.** Hatanpään kartanon valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön alue sisältyy pääosin Tampereen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Hämeenpuisto.** Hämeenpuiston alue sisältyy pääosin (Hämeenpuistoa reunustavia kortteleita lukuun ottamatta) Tampereen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 1 Keskusta. Rajauksessa mukana Hämeenpuisto, Pyynikin kirkko ja kirkkopuisto, Metson kirjasto, Aleksanterin koulukortteli ja osa Eteläpuistoa.
- **Lapin pientaloalue.** Lapin pientaloalueen talot pihoineen sisältyvät kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama.
- **Pispalanrinne.** Pispalanrinteen alueesta Pispalan valtatie eteläinen kokonaisuus sisältyy pääosin kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Pyynikinrinne.** Pyynikinrinteen arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy kansalliseen kaupunkipuiston rajaukseen, Heinätorin ympäristöä lukuun ottamatta, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.

- **Pyynikin näkötorni.** Pyynikin näkötorni sisältyy kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Ratinan stadion.** Ratinan arvokkaasta kulttuuriympäristöalueesta kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisältyy Ratinan rantapuisto ja Ratinan rantatie ranta-alueineen, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Tammerkosken teollisuusmaisema.** Tammerkosken teollisuusmaiseman arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy pääosin kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, lukuun ottamatta Takon tehdasaluetta, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori.** Valtakunnallisesti arvokkaasta kulttuuriympäristöalueesta kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyy Hämeenkatu Hämeenpuistoista Koskikadulle tiiviimmin rajattuna (ei ympäröiviä kortteleita) sekä Keskustori ja sen ympäristön keskeiset rakennukset, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Viinikka-Nekalan pientaloalue.** Viinikka-Nekalan arvokas kulttuuriympäristö sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 2 Viinikka-Nekala.
- **Tampereen tuomiokirkko.** Tampereen tuomiokirkko puistoalueineen sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 1 Keskusta.

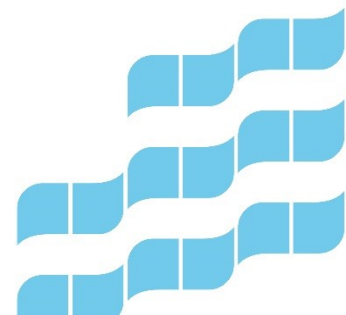
Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (2021) Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella ovat

- **Pirkanmaan harjumaisemat.** Pyynikki ja Pispalanharju sisältyvät kaupunkipuiston rajaukseen osa-alueilla 1 Keskusta ja 4 Pyynikki-Pispala.

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

- **Juhannuskylä.** Sisältyy osittain osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Koulukatu.** Sisältyy osittain osa-alueelle 1 Keskusta ja pieneltä osin osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.

- **Mustanlahden satama ja purjehdusseuran paviljonki.** Purjehdusseuran paviljonki sisältyy osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Rantaperkiö.** Sisältyy osittain osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Härmälä.** Sisältyy osittain osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Pirkankadun länsipää.** Sisältyy osittain osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Pyynikin kohteet ja Viikinsaari.** Sisältyy osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Kaupin pumppaamo ja vesitornit.** Sisältyy osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama
- **Petsamo.** Sisältyy pieneltä osin osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama.

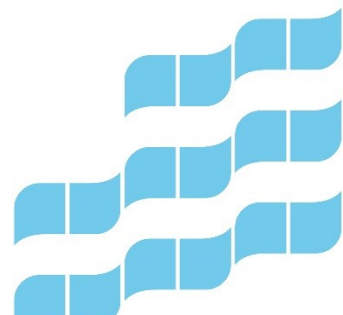
Muinaisjäännökset

Tampereen arkeologiset kohteet monipuolistavat ja rikastuttavat kaupungin historiallista ulottuvuutta tuomalla rakennetun kulttuuriympäristön rinnalle kauan sitten päättyneen ihmisasutuksen tai työnteon jäljet. Ehdotetun kansallisen kaupunkipuiston alueella on useita muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kohteita. Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat muinaisjäännökset on esitetty liitteissä 3a Kulttuurihistorialliset arvot.

Luonnonsuojelualueet

Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kolme luonnonsuojelulain 24 §:n mukaista luonnonsuojelualuetta (Luonnonsuojelulaki 1096/1996):

- **Viikinsaari** (YSA043430, perustettu 9.12.1994), noin 11 hehtaarin laajuinen lehtoalue Viikinsaaren länsiosassa (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **Pyynikinharju** (YSA043263, perustettu 6.5.1993), noin 50 hehtaarin laajuinen harjualue, johon sisältyy myös lehtoja ja vanhoja kuusimetsiä (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **Kauppi-Niihaman Soukonvuori** (YSA206217, perustettu 18.3.2011), noin 46 hehtaarin laajuinen vanhan kangasmetsän ja lehtoalue (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).

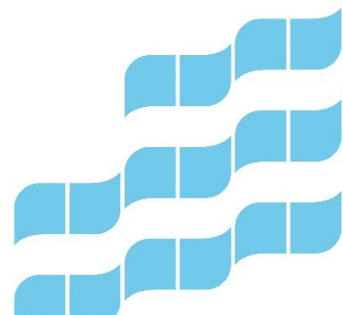

Iidesjärven suojeleminen noin 91 hehtaarin laajuisena luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisena alueena on valmisteilla (Luonnonsuojelulaki 9/2023). Iidesjärvi rantoineen on valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde. Ohjelman tavoitteena on säilyttää kohteet mahdollisimman luonnontilaisena.

Luonnonsuojeluohjelman kohteet

Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.12.2012 Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2012–2020, jonka tavoitteena on tukea olemassa olevia suojelukohteita, täydentää luonnonsuojelualueverkostoa sekä suojella arvokkaita luontokohteita ja uhanalaista eliöstöä. Ohjelmassa on 67 suojelukohdetta, joista kullekin on esitetty suojelutapa, suojeltavat lajit tai ympäristöt sekä hoitotoimet. Luonnonsuojeluohjelman kohteista kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat:

- **6. Iidesjärvi:** noin 91 hehtaarin lintuvesikohde rantoineen. Valmisteilla luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi (osa-alue 2 Viinikka-Iidesjärvi).
- **26. Hyhky, Pättiniemenpuisto:** noin 1 hehtaarin kohde, jolla on tavattu erityisesti suojeltavaa nuijasarvisientä (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **37. Pispalan paahderinteet:** noin 0,7 hehtaarin useasta alueesta koostuva kohde, jossa on hoidon keinoin tavoitteena suojella hyönteislajistoa.
- **38. Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto:** kahdesta alueesta koostuva noin 1 hehtaarin kohde, jolla tavoitteena on kaavasuojelun keinoin turvata lähdeympäristön hyönteistö (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **39. Kauppi, vesitornin alue:** noin 5 hehtaarin alue, jossa on hoidolla tavoitteena suojella hyönteislajistoa (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).
- **40. Kauppi, Tuomikallio:** noin 4 hehtaarin alue, jossa on kaavasuojelulla tavoitteena turvata kallioluontokohde (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).
- **42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto:** noin 9 hehtaarin kohde, jolla on tavoitteena kaavasuojelun keinoin turvata rantalehto ja sen kynäjalavaesiintymät (osa-alue 3 Hatanpää-Härmälä).

- **58. Soukonvuoren pohjoispuoleinen metsä:** noin 33 hehtaarin vanha metsä, joka on tavoitteena turvata arvometsänä metsänhoidossa (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).

7. Maa- ja vesialueiden omistus

Alueidenkäyttölaki (132/1999) 68 § 3 momentti:

”Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä.”

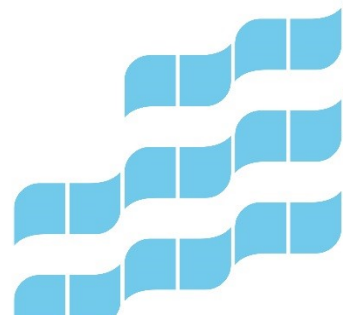
Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueesta suurin osa on kaupungin tai valtion omistuksessa. Kirkot ja hautausmaat ovat seurakuntien omaisuutta. Kaupunki omistaa kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen kuuluvista alueista 82 % eli 2999 hehtaaria, josta on vesialuetta 1869 hehtaaria. Mukana on jonkin verran myös yksityisomistuksessa olevia maita. Yksityisomistuksessa on maa-alueita muun muassa Kauppi-Niihaman alueella sekä rakennetun keskusta-alueen kiinteistöjen muodostamia korttelialueita keskustan ja Pispalan alueella. Maa- ja vesialueiden omistus Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella on osoitettu liitteessä 6.

8. Alueen hoidon ja käytön tavoitteet

Alueidenkäyttölaki (132/1999) 70 § 1 momentti:

” Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii.”

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden saavuttamiseksi Tampereen kaupunki laatii hoito- ja käyttösuunnitelman. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuvataan yleisellä tasolla eri

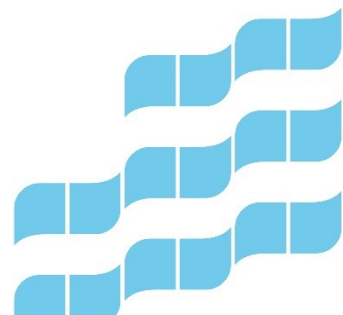

osa-alueiden arvot ja vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa linjatut tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset kansallisen kaupunkipuiston alueen hoitamiselle ja kehittämiselle.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettävät toimenpidetavoitteet toteuttavat ja vahvistavat kaavoissa todettuja ja alueella olevien muiden arvojen tavoitteita. Kansallisen kaupunkipuiston yleiset tavoitteet ja hoito- ja käyttösuunnitelma ovat kaupungin strategian mukaisia ja tukevat kaupungin maankäytön tavoitteita kestävän kaupunkisuunnittelun työkaluna. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamisen voimaan tultua kansalliselle kaupunkipuistoalueelle tehtävät mahdolliset kaavamuutokset toteutetaan voimassa olevan lain sekä siihen liittyvien asetusten mukaisesti. Koko kansalliselle kaupunkipuistolle laadittavan hoito- ja käyttösuunnitelman lisäksi, hoitoa ja käyttöä toteutetaan alueella olevien muiden hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti ja niihin viitataan Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko on kaupunkipuistohakemuksen liiteaineistona (liite 10 Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko). Tarkemmin vuorovaikutusta on kuvattu luvussa 9. Valmistelu ja vuorovaikutus. Tavoitteena on, että hoito- ja käyttösuunnitelman tekemistä jatketaan kaupunkipuistostatuksen varmistuttua päivitetyn rajauksen mukaisesti, minkä jälkeen sen hyväksyy kaupunginhallitus.

Ympäristöministeriö tai voimassa olevan lain tehtävään osoittama viranomainen hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelmasta koko kansallista kaupunkipuistoa koskevat yleiset ja osa-aluekohtaiset toimenpiteet, joilla alueen erityiset arvot huomioidaan hoidossa, käytössä ja alueen kehittämisessä.

9. Valmistelu ja vuorovaikutus

Tarveselvitys

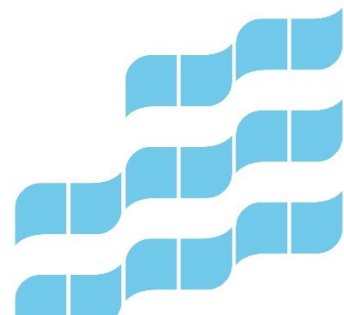
Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvitys käynnistettiin 17.9.2012 laaditun valtuustoaloitteen pohjalta. Pormestarin päätöksellä nimettiin 30.10.2013 ja 4.2.2015 hankkeelle ohjaus- ja suunnitteluryhmät.

Osana tarveselvitystä julkaistiin kesäkuussa 2015 Tampereen tarina- julkaisu, jossa eri alojen asiantuntijat valottavat kaupungin keskeisiä Tampereen historian ja kaupunkimaiseman teemoja. Vaikutusten arvioinnin olennaisena osana oli eri kaupungeille suunnattu kysely 22.6.-15.8.2015. Vaikutusten arviointia täydensi eri alojen asiantuntijoille suunnattu työpaja 17.12.2014.

Valmistelun aikana aluerajausten osalta selvitettiin useita eri vaihtoehtoja. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvityksen luonnosta esiteltiin yleisötilaisuuksissa 1.6.2015 ja 14.4.2016. Aineisto oli lisäksi kommentoitavana Valma-valmistelufoorumissa 22.6.-15.8.2015. Hanketta esiteltiin 2.12.2014 ja 23.8.2016 yhdyskuntalautakunnassa sekä 18.8.2016 osaamis- ja elinkeinolautakunnassa ja 30.8.2016 ympäristö- ja rakennusjaostossa. Kaupunginhallitus hyväksyi Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvityksen 20.2.2017 ja päätti, että Tampere etenee kohti kansallisen kaupunkipuiston hakuvaihetta sekä käynnistää kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun.

Hakemuksen valmistelu

Kansallisen kaupunkipuiston edistäminen on kirjattu Lauri Lylyn, Anna-Kaisa Ikosen ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmien toimenpiteisiin vuosina 2017–2025. Kaupunginhallituksen hyväksymään tarveselvitykseen ja päätökseen perustuen (kaupunginhallitus 20.2.2017) pormestari nimesi 7.8.2018 (§112) ohjaus- ja suunnitteluryhmät valmistelemaan kansallisen kaupunkipuiston hakemusta ja hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

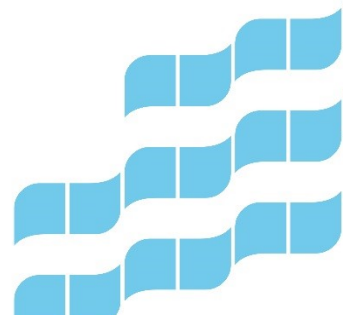

Valmistelun ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin kaupunkirakenteen muutosalueiden tilannetta ja laadittiin hakemuksen sekä hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelua varten tarveselvitystä tarkentava rajausehdotus Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi. Kaupunginhallitus päätti 12.8.2019 (§152) hakuvaiheen valmisteluaineistona toimivan rajausehdotuksen asettamisesta nähtäville asukkaiden ja osallisten palautteenantoa varten. Rajausehdotus oli nähtävillä 2.9.–1.10.2019.

Kansallisen kaupunkipuiston valmisteluaineistosta saatiin asukkailta runsaasti palautetta. Nähtävillä olon aikana nettikyselyyn vastasi 135 ja kirjaamoon mielipiteitä jätettiin 191. Kyselyssä oli mahdollisuus kommentoida kansallisen kaupunkipuiston rajausehdotusta sekä esittää siihen muutoksia. Kyselyllä kartoitettiin lisäksi muun muassa asukkaille tärkeitä, virkistyksen sekä ulkoilun ja tapahtumille soveltuvia, tamperelaisuutta ilmentäviä paikkoja ja luontokohteita. Nähtävillä olon aikana 2.9.–1.10.2019 annettu karttakyselyn ja kirjaamon mielipiteiden palaute on koottu erilliselle verkkosivulle (<https://kartat.tampere.fi/kansallinen-kaupunkipuisto-mielipidekoonti/>).

Kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 11.5.2020 (§211) saadun palautteen ja päätti kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen valmistelun jatkamisesta nähtävillä olon jälkeen tarkistetun rajausehdotuksen pohjalta. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa hyödynnetään saatua palautetta. Tarkistetun rajauksen laajennusalueiden kiinteistönomistajille ja asunto-osakeyhtiöille lähetettiin kirje ja 20.8.2020 järjestettiin tiedotus- ja keskustelutilaisuus. Kiinteistönomistajilla ja asunto-osakeyhtiöillä oli mahdollisuus antaa palautetta rajauslaajennuksia koskien. Kirjaamoon jätettiin kaksi mielipidettä, toisessa mielipiteessä oli 14 allekirjoittanutta.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 7.12.2020 (§ 514) Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamisen hakemisesta. Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi

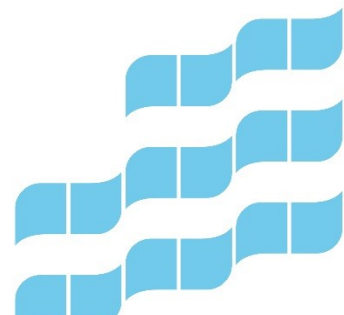

rajausehdotuksen (KH 11.5.2020, § 211) laajennusalueita koskevan palautteen ja palautteeseen annetun vastineen. Kaupunginhallitus päätti muutosalueen aluerajauksen laajentamisesta niin, että muutosalueeseen lisättiin Eteläpuistonkadun eteläpuolinen alue sekä muotopuutarhan alue. Lisäksi Eteläpuiston aluetta koskevaa erillismääräystä tarkistettiin. Hakemusaineistoon tehtiin kaupunginhallituksen päätöksen mukaiset tarkistukset sekä vähäisiä teknisluonteisia korjauksia ja täydennyksiä.

Hakemus jätettiin Ympäristöministeriölle tammikuussa 2021. Tämän jälkeen kaupunkipuiston valmistelua jatkettiin hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisella. Ympäristöministeriön hakemukselle myönteisestä kannasta huolimatta kaupunginhallitus päätti kuitenkin pyytää lisääaikaa hakemuksen täydentämistä varten (KH 4.10.2021, § 450). Samalla keskeytettiin hoito- ja käyttösuunnitelman teko. Lisäajalla kaupunki on valmistellut kansallisen kaupunkipuiston alueeseen vaikuttavia keskeisiä maankäytön suunnitelmia, kuten Eteläpuiston, Viinikanlahden, Hämeenpuiston ja Kaupinlaakson asemakaavoja.

Alkuvuodesta 2024 todettiin, että asemakaavallinen tilanne kaupunkipuistohakemuksen jatkamiselle on sopiva. Viinikanlahden asemakaavan valmistuttua sekä Eteläpuiston asemakaavoituksen tavoitteiden täsmennyttyä muutosaluemerkinnästä oli mahdollista luopua ja korvata se varsinaisella rajalla. Viinikanlahden osalta erillismääräyksestä voitiin luopua asemakaavan saatua lainvoiman. Kaupin urheilupuiston kaavan voimaantulo mahdollisti rajauksen päivittämisen Kauppi-Niihama osa-alueella. Kaupinlaakso II -asemakaavan edettyä rajapintaa kansalliseen kaupunkipuistoon oli mahdollista tarkentaa. Lisäksi tehtiin pieniä teknisluonteisia rajauskojauksia.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston päivitetty hakemusrajaus asetettiin nähtäville (KH 4.11.2024, § 430) 12.11.-11.12.2024 väliseksi ajaksi. Saadun palautteen määrä oli vähäisempää verrattuna aikaisempiin vaiheisiin (2 lausuntoa ja 9 mielipidettä), eikä sen pohjalta tehty muutoksia hakemusrajaukseen. Alkuvuodesta 2025 hakemusaineisto on päivitetty

kokonaisuudessaan ajantasaisen maanomistus-, yleis- ja asemakaava- sekä suojelutilanteen mukaiseksi.

Tampereen kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 24.3.2025 (§ 138) Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamisen hakemisesta tämän hakemuksen, siinä esitettyjen erityisten arvojen ja hakemuksen liitteenä esitetyn aluerajauksen mukaisesti. Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi Tampereen kansallisen kaupunkipuiston päivitetystä hakemusrajauksesta (KH 4.11.2024 § 430) saadun palautteen ja palautteeseen annetun vastineen.

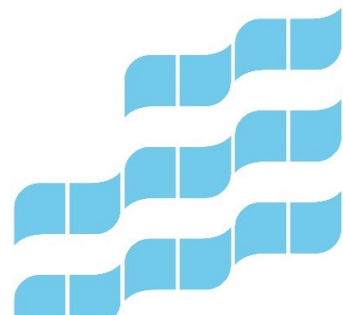
Hoito- ja käyttösuunnitelman valmisteluun liittyvä vuorovaikutus

Alueidenkäyttölaki (132/1999) 70 § 2 momentti:

”Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa.”

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen aloitettiin rinnan hakemusvalmistelun kanssa. Ensimmäisessä hakemusvaiheessa laadittiin kohdekortit ja hoito- ja käyttösuunnitelman sisällysrunko. Varsinaista suunnitelmaluonnosta valmisteltiin vuonna 2021 hakemuksen jättämisen jälkeen ennen lisäaikapäätöstä. Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksen valmistelussa hyödynnettiin aikaisemmissa vaiheissa saatua palautetta. Hoidon- ja käytön tavoitteita tarkasteltiin asiantuntijatyöpajoissa teemoittain.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos oli nähtävillä 4.10.-18.10.2021 verkossa ja Tampereen virastotalon näyttelytilassa. Lisäksi julkaistiin kaupunkipuistoa sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaa esittelevä video. Suunnitelmaa esiteltiin ja siitä oli mahdollista keskustella asiantuntijoiden kanssa näyttelyn yhteydessä 6. ja 7.10.2021. Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta saatiin 8 mielipidettä ja 4 lausuntoa.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laatimista jatketaan kaupunkipuistostatuksen vahvistumisen jälkeen. Työssä hyödynnetään aikaisemmissa vaiheissa tehtyä materiaalia ja eri vaiheissa saatua palautetta.

Hankkeesta tiedottaminen

Hankkeesta on tiedotettu monipuolisesti hyödyntäen eri tiedotuskanavia. Hankkeella on Tampereen kaupungin internet-sivuilla omat hankesivut: [Tampereen kansallinen kaupunkipuisto \(Tampere.fi-sivut\)](#). Kohderyhmänä ovat olleet asukkaat, maanomistajat, päättäjät, kaupungin henkilöstö ja erilaiset toimijat.

10. Liitteet

Liite 1, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajaus

Liite 2, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston osa-alueet

Liitteet 3a, 3b ja 3c, Kansallisen kaupunkipuiston erityisarvot kartalla:

Liite 3a Kulttuurihistorialliset arvot

Liite 3b Luontoarvot

Liite 3c Viher- ja siniverkosto

Liite 4, Yleis- ja asemakaava-alueet Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 5, Vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 6, Maa- ja vesialueiden omistus Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 7, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueen kaupunginosat

Liite 8, Tampereen kansallinen kaupunkipuisto. Tarveselvitys. 2017 (KH 20.2.2017)

Liite 9, Tampereen tarina. Teollisuuden synnyttämä kaupunki harjujen ja järvien solmukohdassa. 2015 (KH 20.2.2017)

Liite 10, Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko

